

T. B. M. M.

ZABIT CERİDESİ

Otuz beşinci İnikat

7. II . 1958 Cuma

Münderecat

	Sayfa		Sayfa
1. — Sabık zabıt hulâsası	26:27	lu müsaadenin verilmemesinde ne gibi fay-	
2. — Havale edilen evrak	27	da düşünüldüğüne dair sualine Çalışma	
3. — Yoklama	28	Vekili Hayrettin Erkmen'in şifahi ce-	
4. — Riyaset Divanının Heyeti Umu-		vabı (6/54)	31:37
miyeye mâruzatı	28	6. — Müzakere edilen maddeler	37
1. — Libya'ya giden Hariciye Vekili		1. — Sıhhat ve İçtimai Muavenet Ve-	
Fatin Rüştü Zorlu'nun avdetine kadar		kâleti teşkilât ve memurları Kanununa	
kendisine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in		bâzı hükümler eklenmesine ve 4258 sayılı	
Vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur		Kanuna bağlı kadro cetvellerinde deği-	
tezkeresi (3/111)	28	şiklik yapılmasına dair olan 4862 sayılı	
5. — Sualler ve cevaplar	28	Kanuna bağlı (1) ve (2) sayılı cetvellerde	
A — Şifahi sualler ve cevapları	28	değişiklik yapılması hakkında kanun lâ-	
1. — Sivas Mebusu Ahmet Yılmaz'ın,		yihası ve Sıhhat ve İçtimai Muavenet ve	
Sivas vilâyetinde 1953 yılında inşasına		Bütçe encümenleri mazbataları (1/98)	37
başlanan yollar hakkındaki sualine Nafia		2. — Adana eski Merkez Jandarma Bö-	
Vekili Tevfik İleri'nin şifahi cevabı		lük Kumandanı Mustafa Türetken'in hü-	
(6/48)	28:30	kümlü bulunduğu cezanın affı hakkında	
2. — Elâzığ Mebusu İsmail Hakkı Ta-		Adliye ve Arzuhal encümenleri mazba-	
lay'ın, Keban'la Baskel arasında karayo-		taları (5/2)	37:39
lu inşası hususunda ne düşünüldüğüne dair		3. — Erzincan eski mebusları Tevfik	
sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin şifahi		Şenocak ile Veysel Varol'un, Arzuhal	
cevabı (6/53)	30:31	Encümeninin 9 . IX . 1957 tarihli hafta-	
3. — Ankara Mebusu İsmail İnan'ın,		lık karar cetvelindeki 5518 sayılı Kara-	
Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu-		rının Umumi Heyette görüşülmesine dair	
nun Milletlerarası Hür İşçi Sendikaları		takrirleri ve Arzuhal Encümeni mazba-	
Konfederasyonuna âza olması için lüzum-		tası (4/10, 4/11)	39:40

4. — Türkiye Büyük Millet Meclisi 1957 yılı Mart - Mayıs ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatasası (5/4)

40

5. — Afyon Karahisar Mebusu Rıza Çerçel'in, 2767 sayılı Sıtma ve frengi ilaçları Kanununun tadili hakkında kanun teklifi ve Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Gümrük ve İnhisarlar encümenleri mazbataları (2/5)

40:41

6. — Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesiyle 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir mad-

de eklenmesi hakkında kanun lâyihası ve İktisat ve Maliye encümenleri mazbataları (1/115)

41:42

7. — Manisa Mebusu Nebil Sadi Altuğ ve 15 arkadaşının, Belediye Kanununun 7 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Dahiliye Encümeni mazbatasası (2/30)

42:43

8. — Samsun Mebusu Ekrem Anıt ve iki arkadaşının, Devlet dâvalarını intaceden avukat ve saireye verilecek ücreti vekâlet hakkındaki 1389 sayılı Kanunun 1 nci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun teklifi ve Dahiliye Encümeni mazbatasası (2/62)

43:51

1. — SABIK ZABIT HULASASI

Türkiye Büyük Millet Meclisi binası ve eklenti binaları ile tesislerinin yapımı yetkisinin Nafia Vekâletine devri hakkındaki Kanuna ek Kanun kabul edildi.

Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti teşkilât ve memurları Kanununa bâzı hükümler eklenmesine ve 4258 sayılı Kanuna bağlı kadro cetvellerinde değişiklik yapılmasına dair olan 4862 sayılı Kanuna bağlı (1) ve (2) sayılı cetvellerde değişiklik yapılması hakkındaki kanun lâyi-

hasının ikinci maddesi verilen taktirle birlikte talep üzerine Bütçe Encümenine verildi.

7 . II . 1958 Cuma günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada nihayet verildi.

Reisvekili

Kâtip

Kayseri Mebusu
İbrahim Kirazoğlu

Zonguldak Mebusu
Mustafa Saraç

Kâtip

Bolu Mebusu

İhsan Gülez

Sualler

Şifahi sualler

1. — Ankara Mebusu Osman Alişiroğlu'nun, Cumhuriyet Halk Partisi Beyoğlu İlçe Başkanının İstanbul Emniyet Müdürlüğüne çağrılarak ifadesinin alındığının doğru olup olmadığına dair şifahi sual taktirri Dahiliye Vekâletine gönderilmiştir. (6/57)

2. — Niğde Mebusu Asım Eren'in, memleketimizin kurak bölgelerinin zirai sulama işleri için tatbik edilen Devlet sulama programının neticelerine dair şifahi sual taktirri Ziraat Vekâletine gönderilmiştir. (6/58)

3. — Niğde Mebusu Asım Ereni'n, Kore Silâhlı Birliklerimizin harb tarihinin ne zaman yayımlanabileceğine dair şifahi sual taktirri

Millî Müdafaa Vekâletine gönderilmiştir. (6/59)

4. — Ankara Mebusu Ahmet Üstün'ün, Mincapolis Moline Türk Traktör Fabrikasının faaliyet durumuna dair şifahi sual taktirri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir. (6/60)

5. — Tunceli Mebusu Hızır Aydın'ın, Çemişkezek - Elâzığ yolu üzerindeki Aşvan köprüsünün ne zaman ikmal edileceğine dair şifahi sual taktirri Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (6/61)

6. — Tunceli Mebusu Hızır Aydın'ın, Tunceli vilâyetinin Sorpiyan - Mazgirt ve Mazgirt - Muhundu nahiyeleri arasındaki yolların Karayolları 8 nci Bölgeye devri hakkında ne

düşünüldüğüne dair şifahi sual takriri Nafia Vekâletine gönderilmiştir. (6/62)

Tahrirî sualler

1. — Ankara Mebusu Selim Soley'in, şeker fabrikalarının kuruluş ve maliyetleri ile 1957 yılı istihsal durumlarına dair tahrirî sual takriri Sanayi Vekâletine gönderilmiştir. (7/62)

2. — Ankara Mebusu Mustafa Yeşil'in, 6273 sayılı Kanununun tatbikatında hakları normal şekilde verilmeyen öğretmenler için kadro temini hususunda ne düşünüldüğüne dair tahriri sual takriri Maarif Vekâletine gönderilmiştir. (7/63)

3. — Trabzon Mebusu Mahmut Goloğlu'nun, orduda uzman çavuş olarak vazife görenlerle askerlik şube ve dairelerinde daktiloluk yapmakta olanların memur statüsüne geçirilmeleri hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî sual takriri Millî Müdafaa Vekâletine gönderilmiştir. (7/64)

4. — Ankara Mebusu Mehmet Ali Ceritoğlu'nun, Ankara'daki Anatamir atelye ve depolarının Keskin'e nakli hususunda ne düşünüldüğüne dair tahrirî sual takriri Millî Müdafaa Vekâletine gönderilmiştir. (7/65)

2. — HAVALE EDİLEN EVRAK

Teklifler

1. — İçel Mebusu Yakup Karabulut'un, Yedek subay ve yedek askerî memurlar hakkındaki 1076 sayılı Kanuna ek kanun teklifi (2/114) (Millî Müdafaa ve Bütçe encümenlerine)

2. — Konya Mebusu Abdürrahman Fahri Ağaoglu ve 5 arkadaşının, İş Kanununun 5518 sayılı Kanunla değiştirilen 2 nci maddesinin (D) fıkarasının tadiline dair kanun teklifi (2/115) (Çalışma Encümenine)

3. — Konya Mebusu Abdürrahman Fahri Ağaoglu ve 11 arkadaşının, Bina Vergisi Kanununun 3 ncü maddesine bir fıkra eklenmesine dair kanun teklifi (2/116) (Dahiliye, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

4. — Konya Mebusu Sami Soylu ve 3 arkadaşının, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun 7 nci maddesine bir fıkra eklenmesine dair olan 6015 sayılı Kanunun birinci maddesinin tadili hakkında kanun teklifi (2/117) (Maliye ve Bütçe encümenlerine)

5. — Yozgad Mebusu Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu ve Samsun Mebusu Ekrem Anıt'ın, Jandarma Efradı Kanununun 7 ve 12 nci maddeleriyle muvakkat 3 ncü maddesinin değiştirilmesine ve bu kanuna bir ek ve bir muvakkat madde eklenmesine dair 6348 sayılı Kanunun 3 ncü maddesinin tadili hakkında kanun teklifi (2/118) (Dahiliye, Maliye ve Bütçe encümenlerine)

Tezkere

6. — Ankara Üniversitesinin 1956 bütçe yılı hesabı katısına ait mutabakat beyannamesinin sunulduğuna dair Divanı Muhasebat Reisliği tezkeresi (3/110) (Divanı Muhasebat Encümenine)

Mazbatalar

7. — Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Mısır Cumhuriyeti Hükümeti arasında münakit 15 Ağustos 1953 tarihli Ticaret ve Tediye Anlaşmasına ek olarak, 18 Temmuz 1957 tarihinde Kahire'de teati edilen mektupların tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Ticaret encümenleri mazbataları (1/10) (Ruznameye)

8. — Türkiye Cumhuriyeti ile Belçika - Lüksemburg Ekonomik Birliği arasındaki 15 Nisan 1955 tarihli Ticaret ve Ödeme Protokolüne zeylen 20 Haziran 1957 tarihinde imzalanan lâhika ve ilişkilerinin tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Ticaret encümenleri mazbataları (1/12) (Ruznameye)

9. — Türkiye ile Belçika - Lüksemburg Ekonomik Birliği arasındaki Ödeme Anlaşmasınının 30 Haziran 1957 tarihinden itibaren bir sene müddetle uzatılmasına mütedair teati edilen mektupların tasdikı hakkında kanun lâyihası ve Hariciye ve Ticaret encümenleri mazbataları (1/13) (Ruznameye)

BİRİNCİ CELSE

Açılma saati : 15,08

REİS — Reisvekili İbrahim Kirazoğlu

KATIPLER : Mustafa Saraç (Zonguldak), İhsan Gülez (Bolu)

3. — YOKLAMA

REİS — Yoklama yapılacaktır.
(Erzurum mebuslarına kadar yoklama ya-

pıldı.)

REİS — Celseyi açıyorum.

4. — RİYASET DİVANININ HEYETİ UMUMİYEYE MÂRUZATI

1. — *Libya'ya giden Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun avdetine kadar Hariciye Vekilliğine Dahiliye Vekili Namık Gedik'in Vekillik edeceğine dair Riyaseti Cumhur tezkeresi (3/111)*

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reisliğine
Vazife ile Libya'ya gidecek olan Hariciye Vekili Fatin Rüştü Zorlu'nun avdetine kadar ken-

disine, Dahiliye Vekili Dr. Namık Gedik'in vekillik etmesinin, Başvekilin teklifi üzerine, muvafık görülmüş olduğunu saygı ile arz ederim.

Reisicumhur Vekili
R. Koraltan

REİS — İttılamıza arz edilmiştir, efendim.

5. — SUALLER VE CEVAPLAR

A — ŞİFAHİ SUALLER VE CEVAPLARI

1. — *Sivas Mebusu Ahmet Yılmaz'ın Sivas vilâyetinde 1953 yılında inşasına başlanan yollar hakkındaki sualine Nafia Vekili Tevfik İleri'nin şifahi cevabı (6/48)*

Sual sahibi burada mı? (Burada seseri) Nafia Vekili de burada, suali okuyoruz.
Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine
Aşağıdaki sorunun Sayın Nafia Vekilinden şifahi olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla rica ederim.

Sivas Milletvekili
Ahmet Yılmaz

1953 yılında Sivas il yolları meyânında inşaata başlanan Şarkışla - Ağcakışla, Şarkışla - Tonus, Sivas - Karaçayır, Yıldızeli - Çirçir, Suşehri - Naipli, Hafik - İpsile ve Zara - İmranlı yollarının etüd ve projeleri bitirilerek mütaahhidine ihale edilip kilometrelerce yapıldıktan sonra, bu yolların tasfiyeye tâbi tutulup tutulmadığı ve bu yollara ayrı ayrı sarf edilen para miktarı ile

mütaahhidin istihkak bedelinin ne miktar olduğu, mütaahhit tarafından bu istihkak bedelinden fazla olarak çekip çekmediği?

REİS — Nafia Vekili, buyurunuz.

NAFIA VEKİLİ TEVFİK İLERİ (Samsun)
— Sivas vilâyetinden alınan malûmâta ve dosya kayıtlarına göre cevaplarımı arz ediyorum. Daha evvel bir mesele üzerinde eğilmemizi ve tedbirler almamızı sağlamaları dolayısıyla soru sahibine teşekkür edeceğim.

1. Adı geçen yollardan Zara - Umranlı ve Yıldızeli - Çirçir yolları; mukaveleleri mucibince ikmal edilmiş ve birinci yola 272 985 lira, ikinci yola 87 450 lira sarf edilmiştir. Mütaahhitlere istihkaklarından fazla hiçbir bedel ödenmemiştir.

2. Suşehri - Naipli yolunun etüd ve toprak tesviyesi işi ayrı ayrı iki mütaahhide ihale edilmiş fakat etüd mütaahhidinin zamanında işini yapıp etüd dosyasını toprak mütaahhidine vermemesi yüzünden Vilâyet Daimî Encümeninin-

ce tasfiyesi cihetine gidilmiş ve mevcut yol Nafiaca ıslah edilmek suretiyle yaz geçidi temin olunmuştur. Etüd mütaahhidine sadece 298 lira ödenmiştir. Bu işte de istihkaktan fazla bir tediye yapılmamıştır.

3. Şarkışla - Ağcakışla, Şarkışla - Tonus, Sivas - Karaçayır, Hafik - İpsile yolları ayrı ayrı mukavelelerle etüd ve toprak tesviyesi beraber olarak aynı mütaahhide ihale edilmiştir. Gerek güzergâh tebeddülü zaruretiyle, gerekse mütaahhitle vilâyet arasındaki ihtilâflar dolayısıyla 1955 yılında mukavelenin feshi talebiyle, daimî encümene keyfiyetin intikal ettirildiği anlaşılmıştır.

İdarenin hazırladığı katî hesaplara mütaahhidin itirazları mevcut olmakla beraber, birinci yolda mütaahhide istihkakından 30 993 lira fazlasıyla 114 033 lira, ikinci yolda 43 877 lira fazlasıyla 151 309 lira, üçüncü yolda 23 126 lira fazlasıyla 89 205 lira, dördüncü yolda 22 029 lira fazlasıyla 158 828 lira ödendiği öğrenilmiştir. Bu fazla tediyelerin bir kısmına karşılık mütaahhidin teminatı mevcut bulunmaktadır.

4. Şarkışla - Alacakışla yolunun devamı 1958 yılı vilâyet programına ithal edilecektir. Diğer üç yol ise kısmen mevcut güzergâhların ıslahı suretiyle ve emaneten çalışılarak yaz geçidine açılmıştır. Bu yollar üzerinde çalışmalara devam edilecektir.

5. Gerek güzergâh terk edilmek suretiyle zarara sebebiyet verenler gerekse hakikaten mütaahhide fazla tediye yapılmış ise buna âmil olanlar hakkında gerekli tetkikat ve tahkikatın yapılması işi Teftiş Heyetine intikal ettirilmiştir.

REİS — Ahmet Yılmaz.

AHMET YILMAZ (Sivas) — Muhterem arkadaşlarım, hakikatleri gördüğümüz zaman tebrik ederiz, teşekkür ederiz. Eksiklikleri, noksanları gördüğümüz zaman da samimî olarak, haklı olarak ifade ederiz, tenkid ederiz ve temenni ederiz.

Muhterem arkadaşlarım, Sayın Nafia Vekilinin sorularına cevap vermelerinden dolayı müteşekkirim. Fakat Sayın Bakan, 1953 yılında Sivas'ta açılan nahiye yollarının güzergâhlarının değiştirilmesi Hükümetin menfaatine olmuştur, az para ile çok yol yapılmıştır, buyuruyorlar. Bu, şayanı arzudur, arzu ederiz. Çok tabiidir

ki, zararın neresinden dönersek kâr oradadır. Bunu kabul etmekle beraber bendeniz naçizane görüş ve kanaatlerimi Yüksek Huzurunuza arz edeceğim.

Muhterem arkadaşlar, 1953 yılında Sivas'ta ele alınan yedi nahiye yolunun etüd ve projeleri yapıldıktan sonra vekâletçe de tasdik olunmuştur. Mütaahhiben münakasa yoluyla yollar, mütaahhidine verilmiştir. Mütaahhit işe başlamış, bir kısmı yapılmış, bunlar için 751 448,20 lira sarf edildikten sonra her nedense inşaat durdurulmuş, yol bu sefer yeniden ve fakat bu güzergâhlardan değil, başka güzergâhlardan, başka istikametlerden yol açmak suretiyle, fakru zaruret içinde yaşayan, binbir ıstırap içinde yüzen bu milletin paraları topraklar altında mezar olmuştur, arkadaşlarım.

İşte bizim şikâyet ettiğimiz plânsızlık ve programsızlığın canlı bir delidi de budur.

Muhterem arkadaşlar, yine bir noktayı arz edeyim ki, mütaahhidin istihkak bedelinden fazla olarak mühendis tarafından bir rapora derecedilmek suretiyle fazla istihkak verilmiştir. Yani işittiğime göre ve öğrendiğimize göre mühendisin raporiyle mütaahhit fazla miktarda para çekmiştir. Bu mühendis hakkında bendeniz de Sivas'ta Umumi Meclis âzası sıfatıyla müzakerelerde söz almış ve bu meseleyi zapta derecettiğim bulunuyorum. Binaenaleyh bunu bilerek konuşuyorum. Bu hakikattir ve mevuttur. Sivas'ta mühendisin verdiği raporla fazla çekilen bir istihkak mevuttur. Bu raporu veren mühendis hakkında kanuni takibat yapılmasını temin cihetine gidilmesi icabederken maalesef bu dahi yapılmamıştır. Sayın Bakana teşekkür ederim, fakat yine rica ediyorum, bu işi ele alsın ve tahkikat yaptırın, zira fazla para çekildiği muhakkaktır, bunu kendilerine hatırlatırım. Milletın parasının böyle toprak altında kalması ve bu şekilde rapor tanzim edilmesi hakikaten adaleti tecelli ettirmez, adalete noksanlık getirir. Samimî ve kudretli olarak bu işe el uzatılması ile bu milletin parasını bu topraklar altına gömen veya raporunu fazla olarak tanzim eden mühendis hakkında kanuni takibat açılсын, mesele kanuni takibat ile aydınlansın.

REİS — Ahmet Bey... Yarım dakikanız var.

AHMET YILMAZ (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, benim konuşacaklarım bu kadar de-

ğildir. Esas noktalara da temas etmek isterim; fakat Reis Bey zamanının mahdud olduğundan bahsediyorlar. Onun için huzurunuzu hürmetle terketmek zorundayım. (Alkışlar)

REİS — Sual cevaplandırılmıştır.

2. — *Elâzığ Mebusu İsmail Hakkı Talay'ın, Keban'la Baskil arasında karayolu inşası hususunda ne düşünüldüğüne dair sualine Nafia Vekili Tefvîk İleri'nin şifahi cevabı (6/53)*

REİS — İsmail Hakkı Talay burada mıdır efendim? (Burada sesleri)

Suali okuyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

Aşağıdaki sualimin Sayın Nafia Vekilinden sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerini saygılarımla arz ve rica ederim.

Elâzığ Milletvekili

General

İsmail Hakkı Talay

Keban ilçesinin büyük arazi parçasını teşkil eden ve irili ufaklı yirmi küsur köyü ihtiva ve dokuz muhtarlıktan ibaret bulunan ve Beynelahali, Zırkılar ve Kinirler namıyla anılan bölgenin içinden geçerek demiryoluna bağlanmak üzere Keban'la Baskil arasında bir karayolu inşası hakkında ne düşünülmektedir?

REİS — Nafia Vekili.

NAFIA VEKİLİ TEVFİK İLERİ (Samsun) — Cevabımı arz ediyorum. Keban ilçesi Elâzığ - Arapkir Devlet yolu üzerindedir. Ve Elâzığ'a bağlıdır.

Baskil ilçesi ise demiryolu güzergâhı üzerindedir ve ayrıca 30 kilometrelik bir il yolu ile Elâzığ - Malatya Devlet yoluna ve dolayısıyla vilâyet merkezine bağlıdır. Bu yol üzerinde vilâyetçe birkaç seneden beri çalışılmış ve her mevsimde yol geçide müsait hale getirilmiştir. Sadece iki köprü yapılması lâzımdır.

25 kilometre uzunluğunda bulunan Keban - Baskil yolu il yolları ağına ve dolayısıyla vilâyet çalışma programına dâhil edilmemiştir.

Elâzığ vilâyetinin 460 kilometre uzunluğundaki il yollarının ancak, 200 kilometresi her mevsimde geçide müsait halde bulunduğundan bu yollar ikmal edilmeden Keban ile Baskil arasındaki yolun öne alınması mümkün görülmemiştir.

REİS — İsmail Hakkı Talay.

İSMAİL HAKKI TALAY (Elâzığ) — Aziz arkadaşlarım, Sayın Nafia Vekilinin soruma lütfettikleri tevazu dolu cevaplarını şükranla karşılarım. Benim Sayın Vekilden rica ettiğim yol Keban ile Baskil arasında Zirkibas ve Kilirler namı ile anılan bölge içinden geçen yoldur. Sayın Vekile her halde yanlış aksettirmiş olacaktı ki, Keban - Elâzığ yolundan bahsettiler. Doğu ve Kuzeyi sarp dağlarla, Batısı Fırat nehri ile Güneyi de birbirini velyeden arızalı arazi ile çevrilmiş bulunan irili ufaklı yirmi küsur köyü ihtiva eden ve içinde binlerce nüfus bulunan, biraz evvel arz ettiğim Kilirler ve Zirkibas bölgesi içinde Devlet eli uzanmış yol şöyle dursun gözle görünen bir iz dahi mevcut değildir. Buradaki vatandaşlar istihallerini bağlı buldukları Keban merkezine ve Baskil şehrine götürmemektedirler. Ancak, sırttan ve canlı vasıtalarla arazinin ârizalarından istifade ederek uzun yol yürümek suretiyle götürmekte ve ihtiyaçlarını oradan temin ederek, yerlerine dönmektedirler. Buradaki vatandaşların bu yönden çektikleri ıstıraplar hakikaten ciddî ve zordur. Ben Sayın Vekilden hürmetle rica edeceğim, konuyu ele alarak buradaki vatandaşların medeni vasıtalara kavuşturulmasına ve bağlı buldukları Keban şehrine muvasalatlarını sağlamasını ve aynı zamanda Ağın ve Keban kazalarının kestirmeden bu bölge içinden geçirilmek suretiyle Baskil'in Keban'a bağlanmasını ve bu suretle buradaki vatandaşların medeni muvasalaya ulaştırılmalarını hürmetle kendilerinden bekler ve rica ederim. (Alkışlar)

REİS — Nafia Vekili.

NAFIA VEKİLİ TEVFİK İLERİ (Samsun) — Tekrar çıkmıyacaktım. Fakat soru sahibi, Vekile her halde yanlış anlatılmıştır, benim sorduğum o değildi, dediler. Bunu izah etmek için huzurunuzu tekrar rahatsız etmek mecburiyetinde kaldım.

Soru tamamen intikal ettirilmiş ve soruya tamiyle vâkıf olarak arzı cevabettim.

Baskil kazası Elâzığ'a yol ve demiryolu ile bağlıdır. Keban kazası da yine güzel bir Devlet yoluyla Elâzığ'a bağlanmıştır. Bunu ifade ettim. İstedikleri yol, Baskil'i doğrudan doğruya Keban'a bağliyacaktı. Esasen bunlar Elâzığ vasıtasıyla birbirine bağlıdır. Fakat biraz uzak-

tır. Daha kısa bir yol istiyorlar. Ben diyorum ki, memleketimizde vilâyet merkezine bağlanmamış kazalarımız, kaza merkezine ve dolayısıyla vilâyet merkezine bağlanmamış nahiyelerimiz durup dururken bu iki kazayı ayrıca birbirine istedikleri yolla bağlamamıza bugün için imkânımız yoktur. Programımız buna mânidir. Bu yol il yolları meyana bile alınmamıştır. İl yolları programına dâhil değildir. Yani bu bizim işimiz değildir, Meclisi Umumi ve vilâyet işidir, onlar karar verecektir, ondan sonra bizim göndereceğimiz paralarla yapılacaktır. Elâzığ Mebusu muhteremine ifade ettim, il yolları bir program altına alınmış değildir. 460 kilometre yoldan 260 kilometresi üzerinde çalışmak lâzımdır. Bu muntakanın yol ıstırapını kim inkâr eder? Bu muntaka gibi, ıstırap içinde bulunan birçok köylerimiz, nahiyelerimizin mevcudolduğu bir hakikattir. İşte bunları bir pilân ve program dâhilinde Nafia Vekâletinden gönderilen paralarla, büyük meblâğlarla yapmak icabeder. Ama hepsini bir anda yapmamıza imkân olmadığı muhterem soru sahibi arkadaşım da takdir ederler.

Binaenaleyh, tekrar ediyorum, sorularımı gayet iyi anladım, mâruzatım da gayet sarıhtır, daha mühim işler, daha ıstıraplı bölgelerin işlerini ön plâna aldığımız içindir ki, bu bölge şimdilik ele alınmamıştır. Biz de vilâyeti haklı görmekteyiz, İnşallah buna da sıra gelecektir.

REİS — İsmail Hakkı Talay.

İSMAIL HAKKI TALAY (Elâzığ) — Sayın Vekil bu konuda beni esaslî surette tenvir ettiklerinden ötürü şükranlarımı bir defa daha arz ederim.

Aneak şurasını ifade etmek isterim ki, bahis konusu olan Baskil ile Keban arasındaki yol Elâzığ vilâyeti hudutları içinde iki kaza bir birinin yolu diye mütalâa ediliyor. Halbuki oradaki arazi ârizaları göz önüne getirilirse Baskil ile Keban arasında yapılacak yolun güzergâhının evvelâ tayini, yolun nereden geçtiğini ifade eder. Haritayı tetkik buyururlarsa bu yol Murat havzasına muvazi ve yakın olarak ve nihayet Malatya arazisinden Baskil'e ulaşma ihtimali kuvvetle görülebilir.

Bu sebepten dolayı bunun eğer Elâzığ vilâyeti içinde yapılacak il yoludur dersek zannederim kendimizi yanlış bir fikre saptamış oluruz. Bu itibarla Sayın Vekilden tekrar rica edeceğim. Belki bu önümüzdeki yıllar içinde bu yolun yapıl-

ması için ellerindeki pilân ve program gayrimüsaait olabilir. Ama mütaakıp yıllarda bu keyfiyet ele alırsa bahsettiğim bölgede yaşamakta olan binlerce vatandaş medeni muvasala vasıtalarına kavuşmuş olur. Bu da kendileri için büyük bir bahtiyarlık teşkil eder. Kendilerini ve cümlelerini hürmetle selâmlarım. (Alkışlar)

REİS — Sual cevaplandırılmıştır.

3. — *Ankara Mebusu İsmail İnan'ın, Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun Milletlerarası Hür İşçi Sendikaları Konfederasyonuna âza olması için lüzumlu müsaadenin verilmemesinde ne gibi fayda düşünüldüğüne dair sualine Çalışma Vekili Hayrettin Erkmén'in şifahî cevabı (6/54)*

REİS — Sual sahibi burada mı efendim? (Burada, sesleri)

Çalışma Vekili de burada.

Suali okuyoruz.

Türkiye Büyük Millet Meclisi Reişliğine

Aşağıdaki sualimin Sayın Çalışma Vekili tarafından sözlü olarak cevaplandırılmasına delâletlerinizi saygılarımla rica ederim.

Ankara Milletvekili
İsmail İnan

Türk sendikacılığını en yüksek derecede temsil etmekte olan Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun (Milletlerarası hür işçi sendikaları) konfederasyonuna âza olması için lüzumlu müsaadenin verilmemesinde ne gibi fayda düşünülmektedir?

REİS — Çalışma Vekili.

ÇALIŞMA VEKİLİ HAYRETTİN ERKMEN (Giresun) — Türk - İş in Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonuna iltihakı hususunda gerekli müsaadenin verilmemesinde ne gibi faydalar düşünüldüğüne dair Ankara Mebusu İsmail İnan tarafından sorulan sözlü soruya cevaplarımı arz ediyorum.

Türk İşçi Sendikaları Konfederasyonu 1952 yılında İzmir'da yaptığı Kongrede Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonuna iltihaka karar vermiş ve iltihak hususunda Sendikalar Kanununun 5 nci maddesinin gerektirdiği Vekiller Heyeti kararı istihsal edilmek üzere müraaatte bulunmuştur.

Vekâletçe kararda görülen şekil noksanının adı geçen teşekküle bildirilmesini mütaakıp 1953 yılında İstanbul'da akdedilen Türk - İş Kongresi iltihak kararını yenilemiştir.

Diğer taraftan aynı kongrede hazır bulunan Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu mümessiline de bu konfederasyonun gündeminde yer almış bulunan Kıbrıs meselesinin gündemden çıkarılması hususu Türk - İş'in iltihakının şartı olarak bildirilmiştir. Bu talep mezkûr konfederasyonca bugüne kadar nazarı itibara alınmamıştır.

Türk - İş'in yukarda bahis mevzuu Milletlerarası Konfederasyona iltihak talebi hakkında alınacak karar iki teşekkül arasında zuhur eden ve Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonunun sebebiyet verdiği aşikâr olan ihtilâfın halline intizaren talik edilmiştir..

REİS — İsmail İnan.

İSMAİL İNAN (Ankara) — Muhterem arkadaşlarım; Vekil Beyin izahatından da anlaşıldığı veçhile sorumuza mevzu teşkil eden husus, bir işçi teşekkülünün veya bir Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun Hür Dünya Teşkilâtına âza olmasının üstünde, millî dâvalarımızdan mühim bir tanesini aynı zamanda alâkadar etmektedir.

Kararın 1952 de alınıp 1953 yılında muteber hale getirilmiş bulunduğu doğrudur. Fakat 1953 yılındaki Kongrede, Vekil Beyin bahis buyurdıkları gibi şarta muallâk bir karar mevzu bahis değildir. Karar doğrudan doğruya Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun Hür İşçi Konfederasyonuna âzalığını temine mâtuftur ve fakat millet olarak hassasiyet duyduğumuz Kıbrıs dâvasının, Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu tarafından aleyhimize işlememesi ve hattâ gündeminden çıkarılması için faaliyette bulunmamız tasrih edilmiş bulunmaktadır.

Şimdi bizim çekingenliğimizin memleket hesabına hâsıl ettiği kayıpları müsaade ederseniz bir iki kelime ile arz edeyim.

Bir Kıbrıs dâvası Yunanlılar tarafından ortaya atılıyor ve bütün milletlerarası teşekküllerde dâvalarını vatandaşları vasıtasıyla temsil ettirmenin çare ve imkânlarını katîyen ihmal etmiyorlar. Bizde ise, üzümlere arz edeyim, aksine bir tezahürat vardır.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun arzu ettiği teşkilâta katılma imkânı eğer 1955

yılına kadar verilmiş olsaydı, Yunan işçileri kendi dâvalarını istedikleri gibi, tek taraflı mütalâa ile bütün demokrat memleketlerden toplanıp gelen delegelere lânce edemez, benimsetmez ve karşısında bir kuvvet bulabilirdi. (Soldan, bravo sesleri) Bir misal arz edeyim; 1951 yılında hür dünya teşkilâtı Milâno'da bir kongre aktediyor. Müşahit olarak iki temsilcimiz de buna iştirak ediyor. Yunan delegesi Kıbrıs meselesini ortaya koyunca, müşahit olan rey ve söz hakkı dahi bulunmayan müşahitlerimiz müdahale ediyorlar ve gündeme alınmasına mâni oluyorlar. Bu fiilen sabittir, Vekil Beyefendi de bunu bilirler.

1953 senesi 23 Nisan'ında Atina'da Yunan İşçi Konfederasyonu bir içtima yapıyor biz de bir davet alıyoruz. Bendeniz Konfederasyonumuzun Başkanı olarak iştirak ettim. Orada da Yunan delegelerinin Kıbrıs meselesini aynı vaziyette bir alâyiş haline getirdiklerini gördüm. Kongreyi protesto ettim, döndüm, geldim. Vekil Beyi ziyaret ettiğim zaman bana şu tarzda iltifatta bulundular : Gazanız mübarek olsun.

Şimdi muhterem arkadaşlar..

REİS — İsmail Bey, bir dakikanızın kaldığını hatırlatırım.

İSMAİL İNAN (Devamla) — Teşekkür ederim.

Şimdi arkadaşlar, ortada görülen bir hakikat vardır. Vatandaştan ve vatandaşların meydana getirdiği teşekküllerden birtakım şüphelere kapılmış olmak suretiyle onlara vazife vermemek, onların fonksiyonlarını icra etmelerine imkân vermemek, onlardan memlekete temin edilmesi lâzımgelen faydaları, bilerek veya bilmiyerek, tepmek memleket menfaatlerini müspet mânada temsil etmek demek değildir. (Sağdan, bravo sesleri, alkışlar).

REİS — Çalışma Vekili.

ÇALIŞMA VEKİLİ HAYRETTİN ERKMEN (Giresun) — Çok muhterem arkadaşlarım, soru sahibi, bâzı teşekküllere tevecih edilen vazifelerin ifa ettirilmemesine bilerek veya bilmiyerek sebebiyet vermenin memleket menfaatlerinin lâyıkı veçhil temsil edilememesidir beyanında bulunmasalardı belki de huzurunuzu işgal etmiyecektim.

Muhterem arkadaşlarım, bu beyanı tahlil etmeye belki de şu okuyacağım vesika lüzum

birakmayacaktır. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu beynelmül Hür Sendikalar Konfederasyonuna iltihak talebetmiş, bunun safahatını arz ettim. Soru sahibi sözüleri arasında ifade etti; «Vekilin ifade ettiği şart konfederasyonun aldığı kararda yoktur.» dedi. Şimdi okuyacağım vesika bunun mevcut olup olmadığını gösterecektir. 1957 yılının 5 Eylül'ünde Türk, Hür Dünya Sendikaları Konfederasyonu Genel Sekreterine şu telgrafi çekiyor. Bu telgrafi okuyacağım.

Sayın Genel Sekreter,

Milletlerarası Hür Sendikalar Konferansının Tunus'ta yaptığı toplantıda Kıbrıs hakkında ittihaz ettiği karar Türk işçilerinin kalplerinde derin bir elem ve infial yaratmıştır.

Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonunun teşekkülünüze iltihak etmesinin, Kıbrıs meselesinin gündeminizden çıkarılması şartına bağlı bırakılmış olduğunu hatırlatmak isteriz. Türk - İş'in ittifakla vermiş olduğu bu Karar Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonunca nazarı itibara alınmamış ve memleketimizin işçilerinin bu meşru arzusuna şimdiye kadar hiçbir cevap verilmemiş, neticede Konfederasyonunuza katılmak üzere Vekiller Heyeti kararı istihsal edebilmek için Türk - İş'in Hükümetimize karşı müşkül durumda kalmıştır. Esefle müşahede etmekteyiz ki, Kıbrıs için vermiş olduğunuz kararlar hakikatta Yunanlıların ve tethişçilerin âmaline hizmet etmektedir. Kıbrıs üzerindeki, hakların ve sulhun muhafaza edilmesi bakımından Türk Milleti ve onun Hükümeti yeğâne çarenin taksimden ibaret olduğunu mülâhaza etmektedir. Bu fedakârlığı iyi karşılayacak ve âdil bir hal çaresi arayacak yerde teşekkülünüz Kıbrıs'ta yaşayan binlerce Türkü ve Türk işçisini kaale almaksızın haksız bir yol tutmuştur.

Bu şerait dâhilinde :

Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonunun durumu karşısında Türk işçilerinin ne ciplerinin rencide olduğunu beyan ediyoruz. Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu çalışma mevzularıyla iştigal edecek yerde taraf tutmak, bâtil ve sübjektif fikirleri desteklemek suretiyle Milletlerarası ihtilâflı mevzularda aşırı derecede ileri gitmektedir.

Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonunun Kıbrıs mevzuundaki beşinci kongresinde almış olduğu kararları memleketimizin bütün işçileri protesto etmektedir.

Saygılarımızla,

İmzalar: Türkiye İşçi Konfederasyonu Genel Sekreteri İsmail İnan. Soru sahibi. (Soldan, gülmeler) Diğer imza: Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu Başkanı Nuri Beşer, tarih 5 Eylül 1957.

Çok muhterem arkadaşlarım, şimdi bu telgraftan soru sahibinin ya inanmadığı bir hususa imza koyduğu veya inanmadığı bir hususu burada müdafaa ettiği anlaşılıyor. Ya inanmıyordu, inanmadığı bir hususa şu veya bu mülâhaza ile imza koymuştur, yahut da o zaman inanıyordu, hâlâ inanıyor, burada hilâfını politik mülâhazalarla müdafaa ediyor, kanaatinde samimî değildir.

Yine bu telgrafın metninden anlaşılacağı üzere, bu Konfederasyonu teşkil eden idareciler Milletlerarası Sendikalar Konfederasyonuna şu vazifeyi veriyorlar, yani şu vazifeyi yapmasını tanıyorlar; siz Sendikalar Konfederasyonu olarak sadece çalışma mevzuları ile iştigal etmelisiniz, milletlerarası ihtilâflı mevzulara karışmamalısınız, diyor...

REİS — Vekil Beyefendi; bir dakikanız kaldığımı hatırlatırım.

ÇALIŞMA VEKİLİ HAYRETTİN ERKMEN (Devamla) — Peki efendim.

Bu vazifeyi o Konfederasyona tanımadıklarını biliyor: Şimdiki Mebus o zamanki Genel Sekreter vazifeli olarak tanımadığı bir hususta ne suretle faaliyette bulunacaktı. Bir tek kelime daha: Stokholm'de yapılan Kongrede Hür Dünya İşçileri Konfederasyonu, Kıbrıs meselesini ele alıyor. Bizim Türk - İş'in Konfederasyona iltihak kararı bu karardan sonradır. Stokholm Kongresi kararı Temmuz 1953. Şöyle ki; bizim Türk - İş'in Konfederasyona iltihak kararı 8 Ağustos 1953 tür.

Hürmetlerimle.

REİS — İsmail İnan.

İSMAİL İNAN (Ankara) — Efendim, bilhassa 5 Eylül 1957 tarihli telgraftan bahsetmek suretiyle bana o hususta konuşma imkânını vermiş olmasından dolayı Vekil Beye teşekkür etmek isterim.

Şimdi, telgrafın hangi şerait altında temin edildiğini izah edeceğim. (Soldan gürültüler, «Ooo.» sesleri) Telgrafın üç günlük... (Soldan, gürültüler, «Reis Bey, Reis Bey» sesleri) Eğer siz konuşacaksınız ben susayım.

REİS — Rica ederim, müdahale etmeyin.

İSMAİL İNAN (Devamla) — Vereceğim iza-hata asıl muhatabolan ile karşı karşıya gelmek suretiyle murafaaya hazırım. Onun için müdahaleye lüzum yoktur. (Sağdan, alkışlar) Telgraf, kendisinden evvelki Çalışma Vekili tarafından bizzat kaleme alınıyor ve bize dikte ettiriyor. İmza etmemek için üç gün mücadele devam ediyor arada vasıta olan bir arkadaşla. (Soldan, gürültüler)

REİS — Müdahale etmeyiniz efendim.

İSMAİL İNAN (Devamla) — Vekil bizzat beni de çağırarak suretiyle bu telgrafın çekilmesi lâzımdır, zaten konfederasyonun kuruluşu ve mevcudiyeti hukuki bakımdan mualleldir diye birtakım tehditlerle bana telgrafın altına imza ettiriyor. Bundan dolayı (Soldan, gürültüler)

REİS — Sükûnetle dinliyelim efendim. (Gürültüler)

MEHMET ALİ ARIKAN (Mardin) — Reis Bey, ihtarımızı öbür tarafa yapınız. Hatibi konuşturuyorlar.

REİS — Riyaset vazifesini bilir. Size ihtar ediyorum, Mehmet Ali Bey, öbür taraftan sizin yaptığımız mânada bir müdahale yoktur. (Sağdan, gürültüler)

MEHMET ALİ ARIKAN (Mardin) — Asıl ihtar onlara veriniz, bize değil.

REİS — Size ikinci ihtar veriyorum, Mehmet Ali Bey.

İSMAİL İNAN (Devamla) — Ben bunu teşkilâtın selâmeti için yaptım. Eğer bundan dolayı mahubiyet tevliheden bir eihet varsa o bana ait değil, Bakanlık otoritesini kullanmak suretiyle baskı yaparak bu telgrafa imza ettirendedir. Bende değil. (Soldan, gürültüler)

Şimdi müsaade buyurun da bu Hür Dünya İşçileri Teşkilâtına kaydolmamış olmaktan dolayı aleyhimizde ne suretle cereyanlar yaratılmış olduğunu vesikalariyle izah edeyim. Bu 10 Eylül 1957 tarihli basın bültenidir. «Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonunun Türk Hükümetini B. İ. T. ye şikâyeti :

Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu Türk Hükümeti tarafından sendika hürriye-

tine indirilen darbeleri protesto maksadiyle B.İ.T. Umum Müdürlüğüne bir şikâyetname sunmuştur.

Tunus'ta toplanan 19 neu Umumi Heyetinin bir kararı münasebetiyle ortaya çıkan şikâyetname Türk Hükümetinin Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu (Türk - İş) e C. İ. S. L. ye iltihak hakkını tanımayı reddettiğine işaret ediyor.

Bu ret, Türk - İş'in 1952 tarihli Umumi Heyet toplantısında, katılmaya karar vermesine ve bütün mütaakıp kongrelerde kararı tasdik etmesine rağmen yapılmıştır.

C. İ. S. L. nin kararı şuna temas ediyor.

REİS — İsmail Bey bir dakikanız kaldı.

İSMAİL İNAN (Devamla) — Peki efendim. «Türkiyede dernek kurma hakkı karmakarışık bir kanuni metinler şebekesi ile tanzim edilmektedir. Hükümet, sendikal faaliyetleri tehdit etmek istediği zaman hareketlerini kanuni imiş gibi gösterebilmektedir.

Metin bu aynı vaziyette devam eder gider.

Şimdi muhterem arkadaşlar, memleketin menfaatleri Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu o teşkilâta katılmamakla zedelenmektedir. Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu orada delege bulundurduğu takdirde memleketin millî meseleleri, bütün demokrat memleketlerden gelen ve kendi memleketlerinin aşağı - yukarı politikalarının mühim bir kısmı üzerinde söz sahibi olan temsilcilere kabul ettirmek vazifesini ifa etmek ve memleketi hizmet görmek imkânını bulacaktır. Vatandaş bundan mahrum etmek, bir evvelki ifade ile tekrar edeyim, memleket menfaatine, memleket hayrına değildir ve olmayacaktır. (Sağdan alkışlar)

REİS — Çalışma Vekili.

ÇALIŞMA VEKİLİ HAYRETTİN ERKEMEN (Giresun) — Muhterem arkadaşlarım; sual sahibi bu telgrafın kendisine dikte edildiğini ifade edecek kadar mebusluğu hakikaten rencide edici bir beyanda bulundu. (Soldan bravo sesleri) (Sağdan gürültüler)

O telgraf eğer kendisine dikte edilmiş, empoze edilmiş idiyse bir hata işlemiştir. Şu mülâhaza ile, bu mülâhaza ile imza etmiştir. Bu hatadan ders alıp bugün kendisine dikte edilen konuşmayı yapmamalıydı. İkinci defa dik-

teye râm olmuş görünüyor. (Soldan bravo sesleri, alkışlar)

Şimdi soru sahibi bana teveih ettiği sualde, buraya iltihaka müsaade etmemekte ne gibi faydalar görüyorsunuz diyor. Soru sahibi buraya çıkıp da iltihakta şu şu faydalar görmekteyiz diyeceğine yalnız Kıbrıs dâvasının hâline hizmet etmek arzusunda olduğunu ifade ile yetiniyor. Yalnız Kıbrıs için mütalâa ve münazara yapacakmış, Kıbrıs dâvasının hâline hizmet etmek arzusu imiş. (Sağdan öyle değil sesleri) Biraz evvel kürsüden inerken son cümle olarak işaret ettim. Bu teşekkül Kıbrıs mevzuundaki vaziyetini, bizim konfederasyonun iltihak kararının alınmasından evvel ittihaz etmiştir. Arz ettim. 1953 senesinde Stokholm'de 4 Temmuzdan 11 Temmuz'a kadar devam eden kongrede, Hür Dünya İşçi Sendikaları Konfederasyonu Kıbrıs hakkında Self Determination, yani kendi kendisinin mukadderatını tâyin etme hakkı tanınmasını kabul etmiştir. Kongre, Genel Sekreteri bu kararını takip ve tatbika memur etmiştir.

Şimdi vaziyet ne olmuş? Bizimkiler, istim sonradan gelecek kabilinden bilâhara iltihak kararıyla bununla mücadele edecekler. Halbuki mücadelenin bu çerçeveye içinde caiz olmadığını kendileri telgraflarında kabul ediyor, biz de bu kanaate iştirak ediyoruz. Çünkü Hür Dünya Sendikaları Konfederasyonu. (Non governmental) Yani gayriresmî teşekküldür. Milletlerarası Hukukta bu teşekkülün statüsü gayriresmî olmak vasfındadır. Bu vasıfla milletlerarası ihtilâflarda hakemlik veya oralarda alınacak kararlarda prensipler ittihaz etmek bu teşekkülün vezâifi cümlesinden olmamak lâzımdır. Esasen bizde sendikaların iç ve dış politika ile iştiraki de memnudur.

Şu halde kanunen iştirakden memnu olduğu hususlarda konfederasyon temsilcileri zaten vazife görecek durumda değildirler. Nitekim kendileri de Atina'daki toplantıyı terk etmişlerdir. Bunu geldi, bana söyledi, gazanız mübarek olsun dedim, iyi yaptım terk ettiğine dedim. Kendisinin o zamanki inancı şu idi:

Kıbrıs'ın konuşulduğu bir toplantıda, resmî sıfatı haiz olmadan bulunmak caiz değildir. Gayriresmî bu Kıbrıs meselesinin hâlinde, 1953 yılında bu konfederasyon Kıbrıs hakkında bir başka karar daha alıyor: 15 Temmuz 1957 de. Aldığı

bu kararında; ayrıca bizi de hükümet olarak takbih ediyor. Diyor ki; Türk Hükümeti 4 - 5 seneden beri bu memleketin serbest sendikalarını hür sendiklara iltihaktan alıkoymaktadır. Böyle bir şey yoktur. Bu teşekkül cihanşümül olduğunu söylediği kongresinde Kıbrıs halkının mukadderatına hükmetmek hususunda karar alıyor. 1957 Martında EOKA'yı Kıbrısın milli hürriyet teşkilâtı ilân ediyor. Yani bir tethiş teşkilâtını hürriyet teşkilâtı olarak kabul etmekten çekinmiyor. İşte katılmadan fayda umdukları teşekkülün vasıfları bunlardır. Ben sadece muamelenin bulunduğu noktayı tesbit etmekle iktifa ediyorum. Mevzu açılsa söyleyecek birçok hususlar da mevcuttur.

REİS — İsmail İnan.

1

İSMAİL İNAN (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, Vekil Bey dikte meselesinden söze başladılar ve kendileri de diktenin vârid olduğuna bir nebze olsun işaret ettiler. (Soldan, öyle bir şey yok, sesleri) Bir kere bu telgraf yazdırılmak istenirken kendilerine denmiştir ki, «Beyefendi, yarın bizim talebimiz bu telgraf talebimize karşı mesnet olarak kullanılabilir endişesindeyiz» Hayır dediler... Bugün bu telgraf piyasadadır. Bu, ancak bu tarzda bir hazırlamaya lüzum gören kimsenin mi yoksa bizim mi kabahatli olduğumuzu gösterir.

Stokholm'de Kıbrıs mevzuunda Yunanistan tezi hakkında lehe karar alındığı söyleniyor. Bir kere Hür Dünya Teşkilâtına katılma talebi 1952 de vâkı olmuştur. Karar tam değildir, denilerek mesele 1953 e kadar gelmiştir. Hâlâ da oyalanmaktadır. Görülüyor ki, bu teşkilâta Türkiye İşçi Konfederasyonunun katılmaması için birtakım hâdiseler veya meseleler ihdas edilmek suretiyle onun arkasından katılma müsaadesini vermemek için gayret sarf ediliyor.

Muhterem arkadaşlar; bir kere, bu memlekette demokratik mânada hür sendika sistemini kabul etmek istiyorsak bu sendikalar üzerindeki tazyiklerin kaldırılması lâzımdır.

REİS — İsmail Bey; soru dâhilinde kalmamızı rica ederim.

İSMAİL İNAN (Devamla) — Arkadaşlar, bu sendika âzaları, vatandaşlar en az Sayın Vekil kadar milliyetperverdirler ve memleketin menfaatlerini temsil edecek yetkidedirler. (Sağdan, alkışlar)

Bu suretle vesayet altında tutulan bu teşekküllerin haklarına riayet edilmezse daha çok fayda getirebilmelerine imkân bırakılmıyor, demektir. Bunun vebali elbette o teşekküllerde çalışanların değil, ona imkân vermiyenlerindir. EKOAK hürriyet teşkilâtı olarak anılıyor. (EOKA sesleri) EOKA mıdır, EKOAK mıdır? Her ne ise, anlaşılıyor ya mesele yok. EOKA hürriyet teşkilâtı olarak kabul ediliyorsa, bundan dolayı asıl mesuliyeti, o teşekkülün kendisini millî vasfa ulaştırarak kadar milletlerarası teşekkülle de temsil ettirmiş ve bizim tarafımızdan hiçbir mukabele görmemiş olmasında aramak iktiza eder. (Soldan, gürlütüler) Eğer Türk sendika temsilcilerini karşılarında bulsalar, lâıyk oldukları cevapları her yerde olduğu gibi burada da alacaklar ve Türk tezi bugünkü ölü duruma düşmemiş olacaktır. (Soldan, «Öyle şey yok» sesleri)

REİS — Çalışma Vekili.

ÇALIŞMA VEKİLİ HAYRETTİN ERK-MEN (Giresun) — Muhterem arkadaşlarım, soru sahibi bir cümle sarf etti. «Bu teşekküllerde çalışanlar da en az vekil kadar milliyetperverdirler.» Elbette öyledir. Aksini söylemedim. Aksini söylemedim, söyleyemem, kimse de söyleyemez. İsmail İnan da gayet iyi bilirler ki, muhtelif toplantılarda sendikacılarla konuşmalarında Türk işçisinin milliyetçiliğini teşekküllerinin millî vasıflarını dilimin döndüğü kadar methetmiş bir insanım. İşçilerimizin ve sendika idarecilerimizin millî duyguyla çalıştıklarını, kendileriyle iftihar ettiğimizi daima ifade etmişimdir. Binaenaleyh, Türk işçisi benim kadar olduğu gibi en az sayın milletvekili kadar da milliyetperverdir. Beni tahrik etmeye çalışıyorsa beyhude zahmet ediyor. Öyle bir akideme temas ediyor ki, yüzde yüz kendi varlığına inandığım gibi ona da inanıyorum.

Camia içinde şu veya bu istikamette düşünen insanlar olabilir. Ama, Türk işçisi sendikacılığı millî vasfiyle hakikaten mühim sosyal vazifeler ifa eden teşekküllerdir. Ve bu istikamette kendilerini inkişaf ettirmeye çalışmak hepimize düşen vazifedir.

Diğer bir nokta : Niçin anlamak istemiyor. Diyorum ki, Kıbrıs hakkındaki durumda; biz oraya girmeye talibolmadan önce Milletlerarası Hür Sendikalar Konfederasyonu Kıbrıs hakkında tutumunu belli etmiştir. Biz, 1953 Ağustosun-

da karar almışız, onlar aynı senenin Temmuz ayında karar almışlar. Ondan sonra EOKA'yı millî teşkilât olarak ilân etmişler. Bizi orada temsil imkânlarına sahiplermiş. Böyle bir teşekkül dahi millî vasfiyle alınabilirmiş. EOKA dünyaca bilinen tedhiş teşkilâtı. Kıbrıs işçileri oraya katıldı, diye EOKA'yı millî vasfiyle vasıflandıran böyle cömert bir konfederasyonun içinde Türk sendika üyelerinin asla kalmıyacağını bilen insanım. Kendisi de bunu bilir. Esasen hemen ilâve edeyim, bugün Türk işçi sendikaları idarecilerinden, İsmail İnan hariç, hemen hemen hiçbiri bu teşekküle katılmak arzusunda değildir. (Soldan, alkışlar)

REİS — İsmail İnan, buyurun.

İSMAIL İNAN (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, şu elimdeki nizamname ile 62 demokrat memleketin 50 küsur milyon işçisi bu teşkilâta âzadır, istiyen arkadaşlara takdim edebilirim. Mademki demokratız, demokratların iltihak ettiği kurum ve teşekküllerden kaçınmamız doğru değildir. Bunun adını koymak lâzımdır.

Vekil Bey, kendileri bana İsmail İnan olarak hitabettiler. Bu tarzda mukabil bir hitap yapmayı ben kendime yakıştırmıyorum. (Sağdan alkışlar)

Kendileri buyurdular ki; «İsmail İnan hariç, Türkiye'de bu teşkilâta katılmayı arzu eden tek işçi yoktur.» (Soldan, doğru sesleri) Müsaade buyurun... Bundan bir ve belki bir buçuk ay kadar evveldi - tarihte ufak bir hata olursa mazur görsünler - Türkiye İşçi Sendikaları Konfederasyonu İdare Heyetinin, toplu olarak kendilerini ziyaret ettikleri ve ısrarla hür dünya teşkilâtına katılmayı istedikleri günü unutacak kadar aradan zaman mı geçti? (Sağdan alkışlar) İsrarla istediler ve talebttiler. Yine aynı mühim ifadeler, aynı oyalayıcı karşılama.

Evvelâ bu teşkilâta girip girmemenin prensibini vaz'etmek lâzımdır. Bu teşkilâtle aramızda prensip itibariyle her hangi bir ihtilâf olabilir. Hür dünya teşkilâtı demokrat memleketlere ait işçi teşekkülleri bünyesinde bulunduyor ve biz de fiilen ve şeklen demokrat isek oraya girmemiz iktiza eder. Diğer meseleler bunu ref'etmez. Kaldı ki, şimdiye kadar vekâlete bu yolda vâkı olan müracaatlara yazılı olarak, yani kendilerini muhatap hissederek cevap verilmemiştir. Bütün beyan ve cevaplar sözlü oluyor. Netice itibariyle tutum bir oyalama silsilesinin

devamından ibarettir. Şu halde biraz evvel arz ettiğim bu teşkilât yanlış bir karar alabilir. Akşini iddia edemiyoruz, ama yanlış kararın alınması bizim prensip bakımından onlarla olan ilgimizi kesmez. Biz eğer oraya girersek, temsilcimiz memleketin menfaatlerini daha iyi ve daha mükemmel müdafaa edecektir.

Müsaade ederseniz bir hâtıramdan bahsedeyim: Geçen sene Bulgaristan'dan bir davet vâki oldu. Biz o zamanki Çalışma Vekili Beyefendiye gittik; «6 kişi istiyorlar.» dedik. «Şu mesele vardır. Eğer arzu buyurulursa üç tane iyi lisan bilen emniyet mensubu ile bizden de üç arkadaş gitsin, onların durumlarını iyice tetkik etsinler.» Kabul buyurmadılar. Bizden katiiyen itiraz vâki olmadı. Şu halde Türk işçisi memle-

ket menfaatlerinin korunabileceği her vasıta ve imkânın lehinde bulunma azim ve kararındadır. Ona bu imkânı vermek lâzımdır.

REİS — Bir dakikanız kaldı, İsmail Bey.

İSMAIL İNAN (Devamla) — Ama kendisine imkân verilmezse, mazur görsünler, kendisinden şüphe ediliyorsa o takdirde bu müsadenin verilip verilmeyeceğini vazihane ifade edecek kelimeye ihtiyaç vardır. Verilecek mi, verilmeyecek mi? Aynı şüphe devam edecek mi, etmiyecek mi? (Sağdan alkışlar)

REİS — Sual cevaplandırılmıştır.

Sual için ayrılan bir saatlik mehil de dolmuş olmakla ruznamenin diğer maddelerine geçiyoruz.

6. — MÜZAKERE EDİLEN MADDELER

1. — *Sihhat ve İctimai Muavenet Vekâleti teşkilât ve memurları Kanununa bâzı hükümler eklenmesine ve 4258 sayılı Kanuna bağlı kadro cetvellerinde değişiklik yapılmasına dair olan 4862 sayılı Kanuna bağlı (1) ve (2) sayılı cetvellerde değişiklik yapılması hakkında kanun lâyihası ve Sihhat ve İctimai Muavenet ve Bütçe encümenleri mazbataları (1/98)*

REİS — Efendim, geçen İnikatta verilen taktırir ile birlikte encümene iade edilmiş olan 2 nci madde henüz gelmediği için Ruznamenin bu maddesini gelecek İnikada bırakıyoruz.

2. — *Adana eski Merkez Jandarma Bölük Kumandanı Mustafa Türetken'in hükümlü bulunduğu cezanın affı hakkında Adliye ve Arzuhal encümenleri mazbataları (5/2) (1)*

REİS — Arzuhal Encümeni mazbatasını okuyoruz, efendim.

(Mazbata okundu)

REİS — Mazbata hakkında söz, Selim Soley'in. Buyurun, efendim.

SELİM SOLEY (Ankara) — Muhterem arkadaşlar, evvelâ şu anda yüksek huzurlarımızı işgal eden hâdisenin hükme esas olan kısmını hülâsaten tekrar etmeme müsaadelerinizi rica ederim.

Hâdise sırasında hükümlü Mustafa Türetken Adana Merkez Jandarma Bölük Komutanı bulunuyordu. O mahalde çeltik ziraati ile meşgul olan Yahya Görgün'ü bir gün makamına çağırarak kendisine; sen kesik sulama ile ziraat yapıyorsun, suyun mecrasını değiştirerek seni susuz bırakabileceğim gibi, tamamen de aksini yaparım, seni devamlı suya kavuştururum, bu takdirde çok menfaat sağlarsın, ancak bu menfaatine karşılık seneden 5 000 lira isterim.» demiş.

Müdahil Yahya bunu kabul eder görünmüş ve zabıtayı da haberdar etmiştir. Bundan sonra hükümlü parayı alırken suçüstü yakalandığı ve vazifesine dâhil olmayan bir hususun ifasına muktedir veya lâfzi, terveci merama kaadir olmadığı halde, olduğundan bahsile menfaat temin eylediği iddiasıyla bir sene hapis ve 500 lira ağır para cezasına mahkûm edilmiştir.

İşte hususi af yoluyla kaldırılması istenen hüküm budur.

Muhterem arkadaşlar, kısaca arz ettiğim bu meselenin leh ve aleyhinde mütalâa beyanı mümkündür. Nitekim hakikatte de öyle olmuş, Arzuhal Encümeni ittifakla talebin kabulünü, Adliye Encümeni ise ittifakla reddini tasvibetmiş bulunuyor. İki encümenin de kendine göre müdafaa veya cerh olunacak tarafları olduğu gibi yalnız geçen encümenlerde değil, hükmün verilmiş ve tasdikı sırasında mahkeme ile Temyiz Dairesi ve Ceza Genel Kurulunda da ihtilâflar olmuştur.

(1) 54 sıra sayılı matbuu zaptın sonundadır.

Zira, mahkeme, delil serd ve ispatında daha ziyade nazari kalmış ve muhbir Yahya gürgün'ün ihbar ve iddiasından başka bir delil bulamamıştır. Bir telefon muhaveresi en kuvvetli bir delil olarak ele alınmış ve kimler arasında cereyan ettiği tesbit olunamıyan, bu muhaverenin hükümlü ile müdahil arasında yapılabileceği bir karîne olarak kabul edilmiştir. Bir eürmü meşhut tesbit olunmuş fakat ne parayı alırken ve ne de aldıktan sonra gören olmamış, yerde bulunan bir paranın nereden geldiği tesbit edilememiş olmasına rağmen hükümlü tarafından atılabileceği esası kabul ve hüküm buna istinat ettirilmiştir. Temyiz olunan hükmü Temyiz 5. Ceza Dairesi yukarda arz olunan sebeplerle bozmuş, mahkeme ısrar etmiş, Temyiz ısrar etmiş, nihayet Temyiz Ceza Umumi Heyeti ekseriyetle hükmü tasdik etmiştir. Bu tasdika karşı yapılan tashihi karar talebi aynı heyetçe reddolunmuştur.

Görülüyor ki, Arzuhal ve Adliye encümenlerinde olduğu gibi mahkeme ile Temyiz 5 nci Ceza Dairesi ile Ceza Umumi Heyetinin tasdikine muhalif kalan üyeleri hükmün mevcut delillerinin hakiki mahiyetlerine aykırı mülâhazalarla verilmiş olduğunu beyan etmişlerdir.

Şimdi Yüksek Meclisin halletmesi icâbeden husus vardır : Acaba mevcut delillerin hakiki mahiyetlerine aykırı mülâhazalara istinadeden hükmü tasvibeden Adliye Encümeni mazbatasını mı, yoksa iddia ve ihbardan ileri olmıyan delillere istinadolunarak hiçbir hükme varılmıyacağı gibi hukukun genel prensibine riayet edilmediği için hükmün bir ayla telâfisini terviceden Arzuhal Encümeni mazbatasının mı tasvibedileceği hususunda bir karara varmak.

Muhterem arkadaşlar, mahiyetini kısaca ve tekraren arz ettiğim hâdise, üzerinde Büyük Meclis olarak hakikaten durulması icâbeden bir husustur. Zira elde bulunan bir adli hatanın mevcudiyeti karşısında vatandaşımızı mahkûm etmeye, veya mahkûm edilmiş olmasına göz yummaya hakkımız olmamalıdır.

Muhterem arkadaşlar, cezanın gayesi, muhtelif devirlerde münakaşa mevzuu olmuş, fakat hiçbir zaman «öc alma» gaye olarak ele alınmamıştır. Ceza daima ve daha ziyade ıslah ve önleme gayesini taşır.

Hiçbir şaibesi olmadığı ve sicilinde hiçbir kötü kayıt bulunmadığı, hükümlünün en büyük âmiri olan Jandarma Genel Kumandanlığına tasdik olunmuştur. Şu halde bir ıslah ve önleme mevzuubahis değildir. Bir suçlunun ibreti müessire teşkil edecek şekilde ve mutlak, cezalandırılması nasıl zaruri bir hukuk prensibi ise... suçlu olduğu katî olarak tesbit olunamıyanların da şu veya bu gibi hissî sebeplerle veya hukukun tervicetmiyeceği mülâhazalara istinaden ve takdirenen tecziyesi cihetine gidilemiyeceği de öylece bir hukuk prensibidir. Suçlunun katî olarak ve her türlü şüpheden âri şekilde tesbit edilemediği hallerde adalet mutlak değil insani olmalıdır. En iyi adalet, insanları kurtaran adalettir. Suçtaki insanı değil, insandaki suçu yok etmelidir. Delilleri ispat olunamıyan bu hükmün tasdikı suçtaki insanı yok edecektir.

Ben de Arzuhal Encümeni gibi hükümde bir" adli hata olduğuna kaanüm. Zira adalet teşkilâtı ne kadar mükemmel olursa olsun adli hataların işlendiği bir vakiadır. Bu meselede kanunun çizdiği yolda bu adli hatayı izaleye bugün için imkân kalmamış bulunuyor. En son çare af yetkisidir. Af hukukun emniyet susupapıdır. İyi işledikçe adalet cihazının kusurlarını giderir. Ve cemiyeti adli hatalardan korur.

Bu mülâhazalara göre hükmün sarih delillere istinadetmemesinden dolayı affı terviceden Arzuhal Encümeni mabatasına itibar olunmamasını ve hükümlünün mâruz kaldığı adli hatanın, af yolu ile tashihi ve Arzuhal Encümeninin mazbatasına itibar olunmasını ve Adliye Encümeninin mazbatasının reddini yüksek tensiplerinize saygı ile arz ederim.

CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Usul hakkında. REİS — Buyurun.

ADLİYE ENCÜMENİ REİSİ CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Mevzuubahsolan jandarma bölük kumandanı Mustafa Türetken hakkındaki hususi af dileğini havi dilekçesi ve Arzuhal Encümenince terviç edilerek tanzim edilen mazbata seçimlerin yenilenmesinden önce 1957 içerisinde Adliye Encümenine gelmiş bulunuyordu. Adliye Encümeni o zaman keyfiyeti tezekkür ederek 15 . VI . 1957 de, 14 arkadaşın iştirakiyle reddi tazammün eden mütâlâyayı serhetmek suretiyle, mazbatayı Arzuhal Encü-

menine iade etmişti. Şimdi burada devre değişti, Meclis yenilendi, bu 14 arkadaşın bir ikisi komisyonu değiştirmek suretiyle, diğerleri de Meclise iltihak edememek suretiyle yedi kişiyle bir mazbata vaziyeti karşısındayız. Arzuhal Encümeni ise bu kere okunan mazbatasını devre değiştikten sonra ve yeni heyetiyle huzuruza getirmiştir. Evvel emirde Arzuhal Encümeni mazbatasının tekrar Adliye Encümenine gönderilmesi icabederdi. Bunu yapmadığına göre Yüksek Heyetinize bu talebin Adliye Encümeninde bir kere daha tezekkür edilmesini ve usuli noktanın tamamlanması hususunda karar vermesini talebediyoruz. (Soldan, doğru doğru sesleri).

REİS — Usul hakkında, Sırrı Atalay.

SIRRI ATALAY (Kars) — Efendim, arkadaşımızın dediğine göre komisyonun raporu devre değişmesi üzerine yenileştirilir. Halbuki bir muamelenin, her hangi bir meselenin bütün olayları ve teferruatı yenilenmez, yalnız son rapor yenilenir. Bu sebeple Cevat Ülkü Beyin noktai nazarı kanaatimce yerinde değildir. Son muameleyi yapan Dilekçe Encümeni yeni içtima devresindeki mürettep âzasiyle karar vermiş bulunuyor. Bunu söylemekle raporun lehinde bir arkadaş olduğumu belirtmek istemiyorum. Raporun aleyhindeyim. Bu, ayrı bir mesele, fakat görüşülmesi iktiza eder kanaatindeyim.

REİS — Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu.

ÖMER LÜTFİ ERZURUMLUOĞLU (Yozgad) — Muhterem arkadaşlar; muhterem Sırrı Atalay Bey arkadaşımız Meclisin teamülünü iyi bilirler. Evet; burada bir maddi hata vardır. Arzuhal Encümeni, intihap yenilendikten. Meclis kurulduktan sonra yapılması icabeden formaliteyi yerine getirmemiştir. Encümen yeni Meclis vazifeye başladıktan sonra evrakı Adliye Encümenine intikal ettirecekti. Oradan alacağı karardan sonra Heyeti Umumiyeye gelecekti. İşte maddi hata buradadır. Buraya Adliye Encümeninin, noktai nazarı alındıktan sonra gelmek iktiza eder. Bunda bir gayrihukuki husus yoktur. Bir maddi hata vardır. Bunun düzeltilmesi ile karşı karşıyayız.

REİS — Selâhattin Karayavuz.

SELÂHATTİN KARAYAVUZ (Trabzon) — Muhterem arkadaşlar, İctüzüğün 42 nci maddesine göre böyle bir ihtilâf mevzubahsolsursa, iti-

raz etmiş olan encümen değiştiği takdirde o kararı yeniden müzakereye almamışsa, kendisinden evvelki encümenin kararını ret veya kabul eder. Bu ona ait bir keyfiyettir. Burada Adliye Encümeni Reisi veya mazbata muharriri Arzuhal Encümeninin tanzim ettiği mazbatayı ret veya kabul edebilir. Arzuhal Encümeni müzakeresi üzerinde ısrar ettiği takdirde kararı göndermek mecburiyetinde değildir. Bu hususu belirtmek için söz almıştım.

REİS — Usul hakkında, aleyhte ve lehte iki kişi konuştu. Mazbata Heyeti Umumiyenin mahdudur. Adliye Encümeni, mazbatanın kendisine iadesini istemektedir; Arzuhal Encümeni ise görüşülmesini talebetmektedir. Aykırı olması dolayısıyla Adliye Encümeninin talebini reyîalimize arz edeceğim: Mazbatanın Adliye Encümenine iadesini tazammun eden Adliye Encümeni talebini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiş, mazbata Adliye Encümenine verilmiştir efendim.

3. — *Erzincan eski mebusları Tevfik Şenocak ile Veysel Varol'un, Arzuhal Encümeninin 9 . IX . 1957 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5518 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takrirleri ve Arzuhal Encümeni mazbatasını (4/10, 4/11) (1)*

REİS — Usul hakkında söz, Cevat Ülkü'nündür, buyurun.

ADLİYE ENCÜMENİ REİSİ CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Muhterem arkadaşlar, mezkûr mazbata da bir evvelki mazbata ile aynı mahiyettedir. Af talebinde bulunan İbrahim Kılıç'ın dilekçesini kabul ve mazbatasında hususi affını tervecilerle encümenimize göndermişti. Seçimlerden önce Adliye Encümenince is'af olunmayan mazbata Dilekçe Encümenine iade edilmişti. Evvelâ encümen bizim mazbatamıza uyararak affın reddine karar verdiği halde bilâhara Heyeti Umumiyeye gelmeden itiraz üzerine kararını değiştirip bu mazbatayı tanzim ederek huzuruza gelmiş bulunmaktadır. Bu mazbata yeni heyetindir. Devre değişmiş olmasına binaen, Heyeti Umumiyede müzakere edilmeden önce Adliye Encümeninde tezekkür edilmesi icabeder. Bunu arz ediyorum.

REİS — Buyurun, Mahmut Goloğlu.

(1) 56 sıra sayılı matbuua zaptın sonundadır

MAHMUT GOLOĞDLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlarım, Yüksek Heyetiniz, deminki kararlar yeni bir nizam kurmuş bulunmaktadır. Çünkü, deminki karardan evvel yani bugüne kadar cereyan eden usul mazbatanın yeniden diğer komisyona gitmesi yolunda değildir.

Bununla beraber şimdiki mazbata deminki ile de aynı durumda değildir. Bu mesele mebusların itirazı üzerine encümenine gitmiştir, Adliye Encümenine zaten gitmez, Arzuhal Encümenince verilecek bir kararla tekrar gelir.

Muameleyi yeniden bir müracaat gibi tazelemek de mümkün değildir. Çünkü, o takdirde bu itirazı yapacak iki de mebus bulmak lâzımdır. Bu itirazı yapmış olan mebuslar da halen mebus değildir.

Binaenaleyh, bu muameleyi tâ bidayetinden beri, deminki misalle bir tutmak ve iki komisyon arasındaki muameleyi aynı usule tâbi tutmak caizattan değildir.

İki mebus tarafından vâkı itiraz Arzuhal Encümenince karara bağlanmış ve huzurunuzda gelmiştir. Bu rapor üzerine müzakerenin cereyanı lâzımgelir.

REİS — Efendim, arz edeyim : Usulde bir değişiklik yoktur. Mazbatanın Heyeti Umumiyenin malı olduğunu ve bir usul meselesi olarak reyî âlinizle mazbatanın Adliye Encümenine gönderilmesinin karara bağlanmış bulunduğunu arz ettim. Mevut usuller, bunun değiştirilmesi mahiyet ve mânasını tazammun etmemektedir. Heyeti Umumiyenin kararına bağlıdır. Bu mazbata yine Heyeti Umumiyenin malıdır.

Başka söz istiyen var mı? Yoktur. Bu mazbatayı Adliye Encümeni, bir kere daha gözden geçirmek için, talebetmektedir. Bu talebi usul mevzuu bakımından reyînize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Lütfen ellerinizi indirin, efendim, anlaşamadı, tekrar reye koyacağım.

Adliye Encümenine gönderilmesini kabul edenler... Sayalım. Kabul etmeyenler... Kabul edilmiştir, efendim.

Efendim, şu noktayı Riyaset Heyeti Celilenize arz etmek ister :

Adliye Encümeni, her iki ahvalde ve Arzuhal Encümeninin noktai nazarına uyup da bir af teklifi yapmak yoluna gittiği takdirde bunu Heyeti Celilenize bildirecektir. Aksi halde bu dosyayı Arzuhal Encümenine iade

edecektir.

4. — *Türkiye Büyük Millet Meclisi 1957 yılı Mart - Mayıs ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatası (5/4) (1)*

REİS — Mazbatayı okutuyorum.

(Meclis Hesaplarının Tetkiki En. mazbatası okundu)

REİS — İttılama arz edilmiştir.

5. — *Afyon Karahisar Mebusu Rıza Çerçeli'n, 2767 sayılı Sıtma ve frengi ilâçları Kanununun tadili hakkında kanun teklifi ve Sıhhat ve İctimai Muavenet ve Gümrük ve İnhi-sarlar encümenleri mazbataları (2/5) (2)*

REİS — İkinci müzakeresidir. Birinci maddede okuyoruz.

Sıtma ve frengi ilâçları hakkındaki 2767 sayılı Kanunun bâzı maddelerinin tadiline ve bu kanuna bir muvakkat madde eklenmesine dair Kanun

MADDE 1. — 7. VI. 1935 tarih ve 2767 sayılı Sıtma ve frengi ilâçları Kanununun 1, 2 ve 3 ncu maddeleri aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir :

Madde 1. — Kinin ve müstaklariyle mihlerini ve halen sıtma tedavisi ile sıtmadan korunmada kullanılan primathamine, primaguine, chloroquine terkiibindeki ilâçları, frengi tedavisinde kullanılmakta olan neosalvarsan ile aynı veya benzeri terkipleri, arsenobenzol mürekkeplerini ve bunların her türlü ispençiyari şekillerini, bizmut ve iyodür milhlerini ve bunların mürekkepleriyle hazırlanmış olan ilâçları ve betahsis bu maksatla istimal olunan özel vasıflı penisilinleri ve ileride tedavideki müessiriyeti üstünlük gösterebilecek diğer sıtma ve frengi ilâçlarını ve her çeşit röntgen filimlerini yurda ithal etmek Türkiye Kızılay Cemiyetinin monopolü altındadır.

Monopol altına alınan ilâçların listesi Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti tarafından tanzim ve İera Vekilleri Heyetince tasvibolu-

(1) 59 sıra sayılı matbuu zaptın sonundadır.

(2) Birinci müzakeresi 31 nci İnikat zaptındadır.

nur. Bu listede değişiklik yapılmasına lüzum görüldüğü takdirde değişikliğin tatbik zamanı yine İera Vekilleri Heyeti tarafından kararlaştırılır.

REİS — Madde hakkında tadilname yok. Reye arz ediyorum. Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Madde 2. — Birinci maddeye göre monopol altına alınan ilâç ve filimlerden Türkiye Kızılay Cemiyetinden başka şahıslar namına gelenler gümrükten geçirilmez. Sahibi olmayın ilâç ve filimlerle kaçak olarak yurda sokulmak istenilen veya bu şekilde girmiş bulunanlar derhal müsadere edilerek Türkiye Kızılay Cemiyetine devredilir. Muhbir ve müsadirlere 1918 sayılı Kanun hükümlerine tevfikân ikramiye verilir.

Devlet daire ve müesseselerine ve İktisadi Devlet Teşekküllerine ve müesseselerine ve hayır kurumları ile bunlara bağlı hastane ve dispanserlere bedelsiz olarak gönderilen ilâç ve röntgen filimleri ile nümune (eşantiyon) mahiyetinde ücretsiz olarak gelenler yukardaki kayıttan müstesnadır.

Birinci maddede yazılı ilâç ve filimleri kaçak olarak yurda ithal eden veya ithale teşebbüs eyliyenler, malların değerine göre 500 liradan aşığı olmamak üzere ağır para cezasıyla cezalandırılır.

REİS — Madde hakkında tadilname yok. Reye arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Madde 3. — Birinci maddeye göre monopol altına alınan ilâç ve filimlerden Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâletince tâyin olunacak miktarları Kızılay Cemiyeti yurt içinde devamlı surette bulundurur. Malların toptan satış fiyatları Sıhhat ve İctimai Muavenet Vekâleti ile Kızılay Cemiyeti arasında tesbit edilir. 2490 sayılı Kanunun 69 ncu maddesine göre resmî dairelere yapılacak satışlar bu fiyatlar üzerinden yapılır.

REİS — Madde hakkında tadilname yok. Reye arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Birinci maddeyi tekrar okuyoruz, efendim.
(Birinci madde tekrar okundu)

REİS — Birinci maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — 2767 sayılı Kanuna aşığıdaki muvakkat madde eklenmiştir :

MUVAKKAT MADDE — Bu kanunun neşri tarihinden evvel döviz tahsisleri yapılmış ve siparişleri verilmiş olan ilâç ve röntgen filimlerinin sahipleri tarafından yurda ithaline müsaade edilir.

REİS — Tadilname yok. Maddeyi reye arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren meridir.

REİS — Maddeyi reyimize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 4. — Bu kanun hükümlerini icraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Maddeyi reyimize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Lâyiha'nın heyeti umumiyesini reyimize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiş, lâyiha kanunlaşmıştır.

6. — *Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesiyle 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkında kanun lâyihası ve İktisat ve Maliye encümenleri mazbataları (1/115) (1)*

REİS — Mazbatada, tercihan müzakeresi teklif edilmektedir. Tercihan görüşülmesini kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Heyeti umumiyesi üzerinde söz isteyen varmı? Maddelere geçilmesini reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

Mazbatada aynı zamanda lâyiha'nın müstaceliyetle görüşülmesi de teklif edilmektedir. Müstaceliyetle görüşülmesini kabul edenler... Etmeyenler... Müstaceliyetle görüşülmesi kabul edilmiştir.

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesiyle 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkında Kanun

(1) 62 sıra sayılı matbuza zaptın sonundadır.

MADDE 1. — 5591 sayılı Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesi ile 13 ncü maddesinin son fıkrası kaldırılmıştır.

REİS — Madde hakkında söz isteyen var mı? Yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MUVAKKAT MADDE — 1 Mayıs 1957 tarihinden 31 Aralık 1957 tarihine kadar olan devre için sekiz aylık bir bilânço tanzim olunur.

REİS — Madde hakkında söz isteyen var mı? İhsan Daî, buyurun.

İHSAN DAÎ (Gaziantep) — Muhterem arkadaşlar, burada İktisat Encümeni mazbatasında bir zühul olmuştur. İktisat Encümeni mazbatasında Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir. Muvakkat madde olarak yine Hükümetin muvakkat maddesi aynen kabul edilmiştir. Fakat İktisat Encümeni mazbatasında ve encümen esbabi mucibesinde bu eihet kaydedilmemiştir. Maliye Encümenince aynen kabul edildiğine göre, İktisat Encümeninin mazbatasına da bu eihetin ilâ ve edilmesini rica ederim.

REİS — Encümen.

MALİYE ENCÜMENİ M. M. MEHMED HÜSREV ÜNAL (Diyarbakır) — Muhterem arkadaşlar, aym zühul Maliye Encümeni mazbatasında da mevcuttur. Onun da aym şekilde tashihan kabulünü rica ediyorum.

REİS — Esasen bu görüşmeler zapta geçmiştir. Şimdi muvakkat maddeyi reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini İeraya İera Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler... Etmeyenler... Madde kabul edilmiştir.

Lâyihanın heyeti umumiyesini reyinize arz ediyorum. Kabul edenler... Etmeyenler... Kabul edilmiştir. (Sağdan, ekseriyet yok, sesleri)

REİS — Müzakereye devam ediyoruz.

7. — *Manisa Mebusu Nebîl Sadi Altuğ ve 15 arkadaşının, Belediye Kanununun 7 nci mad-*

desinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Dahiliye Encümeni mazbatası (2/30) (1)

REİS — Heyeti umumiyesi hakkında söz isteyen var mı?

Maddelere geçilmesini reyinize arz ediyorum : Kabul edenler... Etmeyenler... Maddelere geçilmesi kabul edilmiştir.

1580 sayılı Belediye Kanununun 7 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Belediye Kanununun 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 7. — A) Bir beldenin bâzı kısımlarının beldelerden ayrılarak ayrı bir belde haline gelmesi,

B) Bir beldenin bâzı kısımlarının komşu bir beldenin sınırları içine girmesi,

C) Bir beldenin tamamının diğer bir belde ile birleşmesi,

D) Bir belde ile komşu olan köylerin veya köy kısımlarının o beldenin sınırı içine girmesi,

Aşağıda tarif edilen şekil ve şartlara göre yapılır :

Bir köyün tek başına veya meskûn sahaları arasında âzami beş yüz metre mesafe bulunan birkaç köyün veya aynı mesafedeki köy parçalarının birleşerek bir belediye idaresi kurabilmeleri için nüfusları tutarının son nüfus sayımına göre 2 000 den fazla olması ve köy ihtiyar meclislerinin yazılı istekleriyle o yerin en büyük mülkiye âmirine müracaat etmeleri icabeder.

Bu müracaat valilikçe vilâyet umumi meclisine tevdi olunur. Umumi meclisçe, kurulacak hükmi şahsın gelirlerinin kanunlarında yazılı hizmetlerin ifasına yeteceğine ve bu teklifin faydalı olacağına kanaat getirildiği takdirde ilgili seçmenlerin reylerine başvurulmak üzere evrak valiliğe iade olunur. Vilâyet umumi meclisinin kararları kesindir. Ancak talebin reddi halinde üç yıl geçmedikçe müracaat yenilenebilir.

İlgili seçim kurulları valiliğin tebliği üzerine en az 15 gün evvelinden tâyin ve ilân ede-

(1) 58 sayılı matbuu zaptın sonundadır.

ceği gün ve mahalde seçmenleri rey vermeye davet ederler.

Reyler belediye meclisi âzaları seçimindeki usul ve şartlar dairesinde alınır. Rey neticelerini belirten seçim kurulları tutanakları valiye tebliğ olunur. Valilik bu evrakı mütalâası ile birlikte Dahiliye Vekâletine gönderir Devlet Şûrasının kararı ve Cumhur Reisinin tasdiki ile o yerde belediye kurulur

Muayyen bir arazi üzerinde Hükümetçe yenden kurulan ve nüfusları 2 000 den yukarı olan (2 000 (iki bin) dâhil) yerlerde de hudutları gösterilmek suretiyle Dahiliye Vekâletinin teklifi ve Cumhur Reisinin tasdiki ile belediye kurulur. Kaza ve vilâyet merkezlerinde belediye teşkilâtı mecburidir. Ancak bir vilâyet merkez belediyesi sınırları içinde kurulan kaza merkezlerinde belediye teşkil edilemez. Bu gibi yerlerde belediye şubesi kurulur.

Ancak, B, C, D fıkralarında yazılı hususlarda yalnız iltihak edecek belde, köy veya bunların kısımlarında seçmenlerin reylerine müracaat edilir. Diğer tarafın, iltihak talebine mütaallik belediye meclisi kararı ile iktifa olunur.

REİS — Madde hakkında söz isteyen yok. Maddeyi reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

REİS — Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

REİS — Maddeyi kabul edenler.. Etmeyenler.. Kabul edilmiştir.

Kanunun birinci müzakeresi bitmiştir.

8. — *Samsun Mebusu Ekrem Anıt ve iki arkadaşının, Devlet dâvalarını intaceden avukat ve sairere verilecek ücreti vekâlet hakkındaki 1389 sayılı Kanununun 1 nci maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun teklifi ve Dahiliye Encümeni mazbatasını (2/62) (1)*

REİS — Heyeti umumiyesi üzerinde söz isteyen var mı? Buyurun Esat Mahmut Bey.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Efendim, Meclise kabul edilmesi istenen bu ka-

nun lâyihası esas itibariyle şundan ibarettir: Belediye avukatları, belediyeye ait işleri mahkemelerde görürlerken, kazanacakları dâvaların ücreti vekâletini kendileri alacaklardır. Eğer bu kanun lâyihası kabul edilirse belediye ile halk arasında cereyan eden muhakemeler neticesinde belediyenin kazandığı bütün dâvaların ücreti vekâletleri belediye avukatları tarafından taksim edilecektir.

Esbabı mucibe lâyihasında kanunun kabul edilmesi için ileri sürülen hususlar şunlardır: Belediye avukatları belediye ile mukavele yapmışlardır ve bunun neticesi olarak da belediyeye hizmet eden şahıslar olarak, işlerinde lâzımgelen ihtimam ve dikkati göstermeleri ve belediye işlerinin sürüncemede kalmaması, neticeye isal noktasından canla başla götürülmesi için kazanacakları dâvalarda elde edecekleri ücreti vekâletler kendilerine verilmeli. Ama, belediye avukatlarının birer mukavele ile harifte çalışan avukatların ekserisinden daha çok bir kazanç elde ettiklerinde hiç şüphe yok. En az bin lira olmak üzere para kazanıyorlar. Belediye avukatlarının dâvalarda daha fazla dikkat sarf etmeleri ve sanki kendilerine verilen bu para yetmiyormuş gibi, daha kuvvetli çalışabilmeleri için ücreti vekâletlerin kendilerine verilmesi istenmektedir. Birinci esbabı mucibe bu.

İkinci esbabı mucibe şu noktada temerküz ediyor: Vakıflarda çalışan avukatlarla, İnhisarlarda çalışan avukatlara aynı şekilde kazandıkları dâvalarda ücreti vekâlet ne düşüyorsa ve bunlar bunu nasıl alıyorsa belediye avukatları da aynı şekilde almalıdır.

Bir kere belediye avukatları ile İnhisar avukatlarını mevzu bakımından karşılaştırmak doğru değildir. Bugün belediyenin aleyhine ve belediyenin kendileri aleyhine açtıkları dâvaların miktarı aşağı - yukarı 7 bini tecavüz etmiştir. Bu 7 bin dâvanın ekseriyetini istimlak mevzuu teşkil etmektedir. Binaenaleyh kazanılacak dâvalardan alınacak kazanç yüksek bir seviyeye varmaktadır. Nitekim bir seneden beri belediye avukatları tarafından kazanılan dâvalarda elde edilen ücreti vekâletin miktarı aşağı - yukarı 3 milyon liraya yakındır ve bu para halen emanette bırakılmaktadır. Eğer bu kanun tarafımızdan kabul edilirse kanunun bir maddesi mucibince bir sene evvelki istihkaklar da alınacağından ve kanun makable

(1) 67 sıra sayılı matbuu zaptın sonundadır.

şâmil olduğundan bu birikmiş para belediye avukatları arasında taksim edilecektir.

Arkadaşlarım, rica ederim, hiç bir maksat hiçbir politika gayesi takibetmeden huzurunuzda mâruzatta bulunuyorum. («Doğru doğru» sesleri)

Şimdi size bir noktayı arz edeyim :

Avukatlığımı yaptığım bir dâvada, bir belediye avukatının kazancının öğrenilmesi lâzımgeldi. Altıncı asliye mahkemesinde bir nafaka takdir edilecekti. Bu avukatın ne kazandığı mahkemeye ısrarla soruldu, bir, iki, üç defa soruldu ve nihayet üçüncü soruya gelen cevapta bu avukatın dokuz ay zarfında maaşından gayri 140 bin küsur lira ücreti vekâlet aldığı bildirildi. Bu, dosyasında mevcuttur. Keyfiyet bizim gibi düşünüldüğü, görüldüğü için Dahiliye Vekâleti bunun üzerinde şüpheye düştü ve bir emirle bu ücreti vekâleti haklı olarak kaldırdı, bir sene para vermedi ve bu kanun lâyihasını huzurunuzda getirdi.

Ücretle tutulmuş bir avukatın kendisine tevdi edilen vazifeyi hüsnü suretle ifa etmesi, neticeye kadar elinden geldiği nispette gayret sarfetmesi, o dâvayı bu şekilde yürütmesi asli vazifesindedir. Binaenaleyh bir avukat işi eğer ücreti vekâlet verilmeyecek diye yürütmiyeycekse ve biz de işi yürütsün diye ücreti vekâlet vereceksek âdilâne hareket etmemiş olacağımız tabiidir. Bunun diğer avukatlar üzerinde de kötü tesir yapacağı muhakkaktır. Bu bakımdan mesele çok şayanı dikkattir.

İkinci nokta şudur; bunun aksini de düşünmek kabildir. Demek ki; biz bu ücreti vekâleti kendilerine vermezsek bu avukatlar vazifelerini hüsnü suretle ifa etmiyeceklerdir. Bu takdirde avukatı kulağından tutup, kapı dışarı ederseniz. Binaenaleyh bu hakka sahiboldüğümüz halde sırf bu işi temin etmek için milyonlarca lirayı 3 - 5 avukata taksim etmek adalet ve servetin tevzi bakımından doğru olamaz.

Şu bakımdan dikkat nazarınızı celbederim Demiyor ki; «Kullanılan bu para ne Hükümetin ne beledivenin kesesinden çıkmıyor, dâva neticesinde kazanılıyor, bunları dâvayı kaybeden taraf veriyor. Binaenaleyh, belediye bir şey vermiyor.» Peki, ya kaybettiği dâvaların masraflarını kim veriyor? Belediye veriyor, arkadaşlar. (Soldan, «doğru doğru» sesleri) Bu duruma bir hal sureti bulalım ve memlekette zaten bu şekil

de yetişmiş milyonlere bir de belediye avukatlarını ilâve etmiyelim, arkadaşlar. («Doğru, doğru» sesleri)

REİS — Cevat Ülkü.

CEVAT ÜLKÜ (Aydın) — Muhterem arkadaşlar; mevzuubahsolan teklif, bugüne kadar bir teamül ola gelmekte bulunan; belediye ve hususi idareler tarafından açılan veya bu idareler aleyhine ikame edilen dâvaları takip ve intaç ile mükellef idare avukatları için verilmesi mahkemelere, hasım aleyhine, hükümlen ve tahsil edilmiş bulunan vekâlet ücretlerinin 1389 sayılı Kanun hükümlerine tevfikan kendilerine verilmesi hususudur.

Esbabı mucibeyi tetkikim sırasında gördüm ki; lâyiha Dahiliye Encümeninde müzakere edilirken Dahiliye Vekâleti temsileisi bulunmamış, bu hususta bir kayda tesadüf edemedim.

Yine lâyihaın esbabı mucibesinde şu satırlara rastladım :

«Nitekim 1389 sayılı Kanununun Hükümet tarafından hazırlanan esbabı mucibe lâyihası ile Maliye ve Bütçe Encümenlerinin mazbatalarında da bu hususlar teyidedilmiş bulunmaktadır.» deniliyor.

Esas kanununun Maliye ve Bütçe encümenlerinde rüyet edilmiş olmasına göre tadil veya eklentilerinin kabul edilmesi hakkındaki teklifin de bu encümenlerden geçmesi icabetmektedir. Yalnız Dahiliye Encümenine havale edilmiş olan bu teklifin Maliye ve Bütçe encümenlerinden de geçmesi için zannedirim arkadaşlar taktir vermişler, ben bu usuli noktalara işaret etmekle iktifa ediyorum. Teklifin bir kere de Maliye ve Bütçe encümenlerinde tezekür edilmesi faydalı olacaktır. (Doğru, sesleri)

REİS — Ömer Erzurumluoğlu.

SERVET SEZGİN (Çanakale) — Encümen sözcüsünden bir sual soracağım.

REİS — Konuşmaların sonunda sorarsınız.

DAHİLİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ ÖMER LÜTFİ ERZURUMLUOĞLU (Yozgad) — Muhterem arkadaşlar evvelâ Cevat Beyefendinin usul hakkında temas buydukları noktalara işaret edeyim. Komisyon da Hükümet temsileisi de vardı. Kanun komisyonunda görüşüldükten sonra Bütçe Encümenine havalesi Makamı Riyasetten istendi. Bu muvazenei umumiyeyi ilgilendirmediğinden ve daha çok

mahallî idareler mevzuıyla alâkalı olduğu için ne Maliye ve ne de Bütçe encümenlerini alâkalandırmadığı noktai nazariyle Umumi Heyete arz edildi. İşte bu suretle huzuruza çıkmış bulunuyoruz. Buna bu şekilde arzı cevap ettikten sonra, vaktiyle romanlarını en ince noktalarına kadar okuduğum Esat Mahmut Karakurt arkadaşımızın bizim esbabı mucibemizi aynı dikkatle okumadığını görüyorum.

ESAT MAHMUT KARAKURT (Urfa) — Bunun romanla alâkası ne?...

DAHİLİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ ÖMER LÜTFİ ERZURUMLUOĞLU (Devamla) — Vaktiyle romanlarını ucferuatıyla ve tamamen sosyolojik dertlere deva bulmak bakımından okuduğum arkadaşımız şimdi bu sosyolojik derde kendi tezine aykırı olarak başka yollardan çare bulmaya kalkışıyorlar.

REİS — Mevzu üzerinde, Ömer Bey; rica ederim.

ÖMER LÜTFİ ERZURUMLUOĞLU (Devamla) — Muhterem arkadaşlar, diyorlar ki, mukaveleli avukatlar da buraya dâhildir. Bizim esbabı mucibemizin mukaveleli avukatlarla alâkası yoktur. Belediye kadrolarında, belediye meclisleri ve hususi idare meclislerince kabul edilmiş olan belediye ve hususi idare bütçelerindeki kadrolara tâyin olunan avukatlardır. Mukaveleli avukatlar tamamen bunun dışındadır.

İkincisi; makable şâmil, diye buyurdular. Hakikaten ilk kanun makable şâmildi. Dahiliye Encümeni - ki, burada münakaşa ve münazara mevzuu olan mazbata Dahiliye Encümeni mazbatasıdır - bu encümen muvakkat maddeyi tamamen çıkarmış bulunmaktadır. Bu bakımdan kanunu ve esbabı mucibeyi okusalardı, Dahiliye Encümeninin muvakkat maddeyi çıkarmış olduğunu görürler ve itiraza lüzum kalmazdı.

Bir noktaya daha temas etmek istiyorum :

Muhterem Esat Mahmut Beyefendi de pekâlâ takdir buyururlar ki, her şeyden evvel bu gibileri kulağından tutup atmak değil, esas sosyal dâvanın derdine çare bulmak zarureti karşısındayız. Bendeniz, iki sene evvel İstimlâk Kanununun tatbikatı dolayısıyla İstanbul'da tetkikat yaptım ve bâzı vakalara şahidoldum. Birinci derdi İstimlâk Kanunu ile geçen devrede hal-

lettik, ikinci derdi de halletmek için huzuruza çıkmış bulunuyoruz. İstimlâk dâvaları dolayısıyla ben Muhterem Esat Mahmut Beye bâzı rakamlar arz edeyim, 1941 senesinden 1956 senesi Haziran ayına kadar İstanbul'da - kendileri bilirler, isim zikretmiyeyim - Staviski Teşkilâtı gibi, muazzam teşkilâta sahibolan, yani 124 avukat ve beş yüz küsur memur kadrosuyla çalışan hususi teşebbüsün 11 senede istimlâk dâvalarından almış olduğu meblâğ 1 059 000 000 liradır. Avukatları tetkik ettiğimizde 124 avukattan 78 inin belediye ve hususi muhasebelerde vaktiyle çalışmış olup sonradan istifa ettirilerek o teşkilâta çalışan avukatlar olduğunu, geri kalanının 500 küsur memurdan yüzde 22 sininde itiraz temyiz komisyonu âzalarından müstafilerin teşkil ettiğini müşahede ettik.

Geçen sene çok şükür itiraz ve temyiz komisyonu âzalarına - malî kaza olması dolayısıyla - tahsisat kabul etmek suretiyle o dâvanın bir kısmını halletmiş bulunuyoruz.

Sosyolojik mesele olarak üzerinde durmamız gerekmesi icabeden bir belediye, bir hususi muhasebe avukatını kulağından tutup atmak kararını değil, çünkü onun yerine gelecek olan daha mı iyi olacak veya daha mı kötü olacak, onu bilemiyeciğimize göre, biz vâzın kanun olarak derdi teşhis ettikten sonra çaresini bulmamız icabeder. Sosyolojik araştırmaya gitmek, çaresini hukuki tedbirlerle bulmaktır vazifemiz. Bu iş kulağından tutup atmakla halledilmez.

Bu teklifimiz 1389 sayılı Kanun ile Devlet dâvalarını intaceden avukat ve saireye verilecek ücreti vekâlet hakkındaki kanunun prensiplerini bozmuş değiliz. Tamamen onun prensiplerine uygun olarak, sadece bu işin mahallî idarelerden, belediye ve hususi idare avukatlarına da verilmesini istiyoruz. Biz esbabı mucibemizde aynı kanunun yani 1389 sayılı Kanunun esbabı mucibesindeki maksadı aldık. O da; lâyihai kanuniyenin birinci maddesinde, Devlet leh ve aleyhine ikame olunacak dâvalarda Devlet lehine....» falan, filân dedikten sonra bilhassa avukat ve dâvavekillerince dâvaların ehemmiyet ve ciddiyetle takibedilerek devlet lehine neticelendirilmesi tahtı temine alınmış olur. Bu suretle bir milyar 59 milyon lira gibi büyük bir kazanç sağlıyan bir dâvada avukatlara daha ciddi iş görebilmelerini teminen ve sosyo-

lojik bakımdan durumlarını da nazarı itibarıyla olarak bu teklifi getirmiş bulunuyoruz.

Müsaade ederseniz bu hususta yabancı memleketlerden de misaller vereyim; İsviçre, Batı Almanya, Belçika ve Holânda da mahallî idare avukatlarına mahallî idarelerin muhtariyeti ve arz ettiği hususiyet bakımından kendi bütçe kadrolarında birinci madde olarak konulmuş ve mukavelelerinde yazılı ücretleri almaları sağlanmıştır. Yalnız bunun bir tek mahzuru vardır, o da mahallî idarelerde fazla olmasına rağmen 1389 sayılı Kanunda olduğu veçhile ücretlerin doğrudan doğruya avukatlara verilmesi hususu İspanya'da kabul edilmiştir. Bu, öteden beri devam edegelmektedir. Son olarak 1953 tarihinde Fransa'da da Mahallî İdareler Kanununun mahsus maddesince ücreti vekâletler tamamen avukatlara ödenmektedir. Bu bakımdan biz sadece ve sadece kolundan tutup atılmaktan çok daha fazla, sosyolojik derde çare bulmak gayesine mâtufluk, hak ve adalet prensiplerine uygun olarak, hususi idare ve belediyeler, tek kelime ile mahallî idareler menfaatine çok büyük bir şekilde, demin de arz ettiğim gibi, menfaat sağlamasından dolayı bu kanun teklifini getirmiş bulunuyoruz. Kabulünü istirham ederim.

REİS — Dahiliye Vekili.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMİK GEDİK (Aydm) — Muhterem arkadaşlarım, Dahiliye Encümeni Sözcüsü muhterem arkadaşım Erzurumluoğlu'nun bu kanun teklifinin mucip sebepleri yanında kendi beyanlarına ilâve ettikleri hususa bendeniz de işaret edeceğim ve fevkalâde iyi niyetlerle getirmiş oldukları şeklindeki beyanlarına iltihak edeceğim. Fakat mesele sadece iyi niyetle halledilecek mahiyette değildir. Kendileri Dahiliye Encümeninin 10 neu Devresinin de bir üyesi olarak hatırlarlar ki aynı kanunu o devredeki İstanbul Mebusu Neemi Ateş arkadaşımız da getirmiş ve Dahiliye Encümeni tarafından aynı mahiyetteki bu kanun reddedilmişti. Bu ret, bu meseleyi bir sene sonra Heyeti Celileye getirmeye, hiç şüphe yok, mâni teşkil etmez. Ve fakat biz o gün bu kanun teklifi münasebetiyle vekâlet olarak noktazarımızı sarahaten ifade etmiş bulunuyorduk. Şimdi de aynı noktazarda ısrar etmekte bulunduğumuzu Heyeti Celilenize mucip sebepleriyle arz edeceğiz. Belediye aleyhine açılmış olan dâvalarda be-

lediye lehine netice istihsal edildikten sonra ücreti vekâletlerden tâyin edilecek % 10 lardan belediyeyi müdafaa eden belediye avukatlarının - ister maaşlı ister ücretli olsun - istifadesini temin ve onları teşvik mahiyetini taşıyıcı gibi gözüken ve belediyenin menfaati icabı gibi hakikaten iyi bir niyete dayanılıp getirilen bu teklifin mahiyeti biraz tahlile değer.

Bendeniz, daha evvel, Onuncu Devrede, gelmiş olan bu teklifin reddi hususunda o zaman Komisyonunda arz etmiş olduğum bâzı rakamları şimdi Heyeti Celilenize yeniden arz edeceğim. Belediye lehine neticelendirilmiş olan dâvalardan, belediye kadrosunda vazifeli memurlara, ücretli, mukaveleli olarak avukatlara ödenen, meblâğların tevziatında, hizmeti sebk edenler arasında hademelere kadar inildiği yaptırdığımız teftiş neticesi anlaşılmış bulunmaktadır.

Bu teftiş yaptırdığımız bu neticeyi aldıktan sonra bendeniz o zaman kanunun âmir ve sarîh hükmü mevcud olmadığı için, alınmış olan bu kâbil paraları eşhas zimmine geçirttim. 1957 ye aid olanların da ödenmesi hususundaki teklife ek teklif kabul edildiği takdirde bundan evvelkiler de kendilerine ödenecek ve bundan sonra da bu parayı almaya devam edeceklerdir.

Ben sıra ile bir iki rakam arz edeyim : 1956 senesinde bu münasebetle «onda» alanlardan o kategori içinde bulunan bir şahsa ödenen para 145 bin 530 liradır. 60 bin, 51 bin, 47 bin, 45 bin, 42 bin v.s. aşağıya doğru iniyor. Bunların tutarı 1955 senesinde ödenenle beraber 1 200 754 liradır.

İHSAN DAİ (Gaziantep) — Yağma Hıssanın böreği.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMİK GEDİK (Devamla) — Şu rakamlar karşısında her ne kadar Devlet dâvaları ve bilhassa malî dâvaların Hükümet lehine tecelli etmesi halinde bu dâvalarda mesailerini sebk etmiş olanlara mezkûr kanun hükümlerine uyararak bir miktar prim ödenmekte ise de bunun tutarı 250 - 300 lira geçmeyecek kadar küçük rakamlar arz etmektedir. Maliye avukatları malî dâvaları kazandıkları takdirde ücreti vekâletten aldıkları «ondalar» bu nispeti aşmamaktadır. Fakat belediyeler için mesele tamamen başkadır.

Sonra, malî dâvalarda bütün memlekette kazanılmış olan dâvalar için, tesis edilmiş olan bir fon tahsise esas olur. Belediyelerde, yalnız be-

diye sınırları içindeki dâvalar bahis mevzuudur. Memleketimizde hepimizin iftiharla müşahede ettiğimiz imar hareketleri elbette durmuyacaktır. Bu imar hareketlerinin zaruri bir neticesi olarak istimlakler devam edecektir. Bu istimlakler devam ederken bu imâr hareketleri de devam eder. Karşılıklı olarak vatandaşla belediyeye arasında elbette kıymet takdiri bakımından birtakım ihtilâflar doğacak ve hattâ ihtilâflar tahrik edilmiş olacaktır. Bu hususta Yüksek Heyetinizin dikkatini çekmek faydalı olur.

Bendenizin kanaatim, vekâlet olarak ifade ettiğimiz gibi çok iyi niyetlerle buraya getirilmiş olan ve orada çalışan arkadaşlarımızı netice almak bakımından teşvik edici mahiyeti düşünülerek Heyeti Celilenize takdim edilmiş bulunan bu kanun teklifinin reddi icabeder. Vekâlet olarak görüşümüz budur.

Mâruzatım bundan ibarettir. (Sağdan, soldan, alkışlar)

REİS — Ekrem Anıt.

EKREM ANIT (Samsun) — Muhterem arkadaşlarım, milletvekili olarak bir teklifi kanunide bulunduk. Bizi bu kanun teklifini yapmaya sevk eden âmîl ne idi, bunun üzerinde duracağım.

Devlet dâvalarını intaceden avukatlara verilen ücreti vekâlet hakkındaki ilk kanun 28 Mayıs 1929 tarih ve 1333 sayılıdır. Bilâhara meriyet mevkiine konulmuş olan 2 Şubat 1929 tarih ve 1389 sayılı Kanun muayyen nispetlerde avukatlarla hukuk müşavirleri ve memurlarına ücreti vekâlet vermektedir.

1389 sayılı Kanunun meriyete konulduğu tarihten itibaren gerek belediyeler ve gerekse özel idareler, aldıkları bir prensip kararı ile, kendi müesseseleri tarafından bu idareler aleyhine açılmış olan dâvaları takip ile mükellef avukatların gereken dikkat ve itina göstermelerini ve dâvaları kendi idareleri lehine hükme raptettirmeye çalışmalarını temine mâtuf bir tedbir olarak bütçelerinde açtıkları faslı mahsusa, masarifi muhakeme tertibine tahsisat koymuşlar. Dahiliye Vekâleti, seneler ve seneler, bütçeleri bu surette kabul ve tasdik etmiştir.

Bu vaziyet 1953 senesine kadar devam ediyor. Bilhassa dikkat nazarinıza arz ediyorum : Bu durum 1953 e kadar devam etmiştir. 1953 senesinde Dahiliye Vekâleti tereddüde düştü. 2 Şubat 1929 tarih ve 1389 sayılı Kanunla, beledi-

ye ve özel idareler avukatlarına vekâlet ücreti verilmesini derpiş eden bir hükmün mevcut olmayışı karşısında bu tereddüdünü izale için en yüksek mali kaza organı olan Divanı Muhasebata müracaat etti. Dahiliye Vekâleti kanunda bir hüküm ve sarahatin mevcudolmayışı karşısında haklı olarak bu tereddüde düşmüştür. Binaenaleyh, bütçelerin tadilen tasdik edilmemele-ri ancak bir kanunla mümkün olabileceğine kanidir.

Evvelce arz ettiğim gibi Divanı Muhasebat meseleyi uzunboyulu müzakere ettikten sonra verdiği kararda; vekâlet ücretlerinin tesviyesinin mevzuata ve ileriden beri devam eden tatbikata uygun olacağını tasrih etmiştir. - Esat Mahmut Karakurt arkadaşımız affetsinler - esbabı mucibe üzerine eğilselerdi Yüksek Heyetinizi daha iyi tenvir ederlerdi. Belediyelerin ikame ettikleri veya belediyelerin aleyhine açılmış olan dâvaları takip ve intaç vazifesiyle mükellef olan avukatlar, dâvayı gereği gibi takibederek sürüncemede bırakmamış ve idareleri lehine intaç ettirmişlerdir. Bizce vekâlet ücretine istihkak kesbetmişlerdir. Takdir buyurursunuz ki, mahkeme, masarifi muhakemeyi, hasım tarafa tahmil edecektir. Binaenaleyh mahkemelere hasım taraf aleyhine hükme raptedilmiş olan ve tahsil edilmiş bulunan ücreti vekâletlerin belediye ve özel idarelerin varidatı ile bir alâkası yoktur. Bu paralar belediye ve özel idarelerin varidatından sarf edilecek değildir. Belediyeler ve özel idareler ücretle avukatlar istihdam etmektedirler.

Arkadaşlar; hakikatleri olduğu gibi arz etmek lâzımdır. Bizim, üzerinde hassasiyetle durduğumuz nokta, biraz evvel Dahiliye Vekilinin beyanları gibi değildir. Dahiliye Vekâleti bu idarelerin bütçelerini tasdik ederken bu boşluğu görmüştür. Vekâlet sarıh bir hükmün mevcudiyeti karşısında evleviyetle kanunun hükmünü yerine getirecekti. Kanundaki bu boşluğu doldurmak gayesiy-le bu teklifi yapmış bulunuyoruz.

Bir sürü rakamlar verdiler. Daha evvel söz almadım, şimdi bendeniz de rakamlar verebilirim.

Muhterem arkadaşlarım, İnhisarlar İdaresi hakkındaki 1660 sayılı Kanuna müzeyyel 2159 sayılı Kanun «1389 sayılı Kanunun koyduğu kayıt ve şartlar dâhilinde İnhisarlar İdaresi avukatlarının bu haktan istifade edecekleri» hükmünü vaz'etmiştir. Mevzuubahis kanunun «8» nei maddesi aynen şöyledir :

(Devlet dâvalarını intaceden avukat ve sair-
reye verilen vekâlet ücretleri hakkındaki 1389 sa-
yılı Kanun hükümleri tatbik olunur.)

6760 sayılı Kanunun 13 neü maddesi ise :
(Umum Müdürlük teşkilâtında çalışan bilfimum
maaşlı avukatlarla maktu ücretli daimî avukat-
lar tarafından takibolunup da lehte neticelenen
dâva ve iera işlerinden dolayı hüküm ve takdir
olunacak vekâlet ücreti, tahsil edildiğinde emanet
hesabına alınarak % 70 i işi takip ve intaceden
avukatlara, % 30 u hukuk müşaviri ve muavinine
ve merkez avukatlarıyla hukuk müşavirliği men-
suplarına verilir.)

Orman Umumî Müdürlüğü teşkilâtı hakkında-
ki 3904 sayılı Kanunun 7 nei maddesi ise şöyle
der : (Orman hukuk müşaviri ile orman avukatı
ve dâvavekilleri 1389 sayılı Kanunda yazılı hak-
lardan istifade ederler.) Orman Umumî Müdürlüğü
Teşkilât Kanununa ek olarak çıkan 3904
sayılı Kanunun 7 nei maddesinde Orman Hu-
kuk müşaviri, orman avukat ve dâvavekilleri-
nin 1389 sayılı Kanundan istifade edecekleri-
ne dair hüküm mevcuttur.

Şimdi muhterem arkadaşlarım; Yüksek
Meclisten çıkan kanunlar tatbikat alanında
bir hüküm ve kıymet ifade ederse evleviyetle
bu kanun çok iyidir. Kanunu tatbik ve infaz
edenler suüstimal ederlerse elbette ki, mesul-
dürler. Biz özel idarelerle belediyeler avukat-
larına dilediğimiz şekilde değil; vâzı kanunun
vaktiyle kabul ettiği ve meriyet mevkiinde bu-
lunan 2 Şubat 1929 tarih ve 1389 sayılı Kanun-
un koyduğu kayıt ve şartlar dâhilinde vekâlet
ücreti verilmesini teklif ediyoruz.

Ödaciya vekâlet ücretinden para verilmiş
ise elbette ki, Devlet daireleri murakabe ve
kontrola tâbidir. Murakabe ve kontrol yapılmamış
ve kanunsuz sarfiyat yapılmış ise buna
sebebiyet veren memur hakkında kanuni takti-
bat yapılması lâzımdır.

Muhterem arkadaşlar; yukarda arz ettiğim
gibi, bir boşluğu doldurmak amacıyla bu kanun
teklifini yapmış bulunuyoruz.

REİS — Dahiliye Vekili, buyurun.

DAHİLİYE VEKİLİ NAMIK GEDİK (Ay-
dın) — Efendim; Muhterem Ekrem Bey arka-
daşımın buradaki beyanlarının bir kısmına iş-
tirak etmek mümkün. 1953 senesinde kanunun
mevcut boşluğu dolayısıyla vekâletçe husule ge-

len tereddüdün izalesi bakımından Divanı Mu-
hasebat Umumi Heyetinde alınmış olan bir ka-
rar ile tatbikat ıslah edilmiş telâkki edilebilir
Fakat Divanı Muhasebat Umumi Heyetinin ka-
rarı, Heyeti Celilenize yeni bir kanun teklifi
nin sevk edildiği bir zamanda hiç şüphe yok He-
yeti Celileyi bağlamaz.

Belediye avukatlarının, mukaveleler hariç,
diğerleri dâhil, durumları ve belediye aleyhine
açılan dâvaların maliyetleri malî müesseselere
karşı açılan veya malî müesseselerle eşhas
arasında mevcut dâvalara asla benzemez. Mev-
zuubahsettikleri kanun belediyeleri içine al-
mamış, sarih olarak âmir hüküm sevk etmeniş-
tir. Vâzı kanun elbette bu hükmü tedvin eder-
ken bâzı hususiyetleri nazara alması icabeder-
di. Hele bugünkü şartlar altında belediyelerin
bu şekilde gelen bir teklif karşısında avukat-
larına ödiyeceği rakamları yeniden mütalâa et-
mek ve belediyenin içinde bulunduğu çalışma
şartlarını nazara almak mecburiyetindeyiz. Va-
kıflarla, İktisadi Devlet Teşekkülleriyle bele-
diyeler karşı karşıya geldikleri vakit dâva
mevzuları ve onların portesi ile belediyelerin
dâva mevzuları ve porteleri arasında büyük
fark vardır. Açılan dâvalarda ödenen miktar-
lar, sair dâvalara nazaran istimplâk dâvaların-
da son derece yüksek rakamlar göstermekte-
dir. Heveti Umumiye, elbette bu şekilde bir
teklif bahis mevzuu olduğu zaman bu ciheti
dikkate alacaktır. Eğer diğer müesseseler avu-
katlarına muayyen maksatla, teşvik maksadı ile
o müesseseler lehine kanunen ödenmekte bulu-
nan bâzı paralar, bu miktarlar yanında bele-
diye avukatlarını dikkate almak suretiyle bu
istikamette müspet bir netice edinmek isteni-
vorsa teklifi kanununun ona göre formüle edil-
mesi ve ona göre tahdidedilmesi lâzımgelir.

Buyurdular ki; hademeye kadar bundan is-
tifade ettirilmiş. Elbette eder. Divanı Muha-
sebat Heyeti Umumiye kararı, kanunun metnin-
deki sarahatle, tefsire göre hizmeti mesbuk
olanlara kaydı altında muamelenin girdiği ve
çıktığı kapıyı bekleyene dahi bunu teşmil etmek
mümkündür. Teşmil edildiği takdirde bu neti-
celerle karşı karşıya kalınmış olur. Bendeniz
noktai hareketlerini tamamen reddetmiş de-
ğilim. Fakat teklifi kanunilerinin, şu arz ettiğim
mucip sebeplerden dolayı evvelce olduğu gibi
şimdi de, hele şimdi bilhassa daha da ehemmi-

yetle ve dikkatle üzerine eğilerek, reddedilmesinin icabettiği kanaatindeyim. Vekâlet olarak noktai nazarımı sarahaten arz etmekle iktifa ederim.

REİS — Encümen adına, Ömer Lûtfi Erzurumluoğlu.

DAHİLİYE ENCÜMENİ MAZBATA MUHARRİRİ ÖMER LÛTFİ ERZURUMLUOĞLU (Yozgad) — Çok muhterem arkadaşlar, bir noktaya temas etmek için kürsüye geldim.

Muhterem ve aziz dostum Dahiliye Vekili Namık Beyefendi, Onuncu Dönemde de bu kanunun (İstanbul Mebusu Necmi Ateş ve iki arkadaşının teklif ettikleri kanunla aynı mahiyette olmasından dolayı) Dahiliye Encümeninde bizzat bendenizin aleyhinde bulunmak suretiyle reddini talebetmiş olduğumu buyurdular. Hakikaten böyledir. Yalnız onların getirmiş oldukları kanun teklifiyle bendeniz ve iki arkadaşımızın getirmiş olduğumuz kanun teklifi arasında, Dahiliye Encümeni olarak bir fark gördük. Bu fark da şudur : Muhterem Dahiliye Vekili arkadaşımızın temas ettikleri gibi, ihtilâfları tahkik mevzuu bakımından belediye ve hususi muhasebe avukatlarının birtakım yeni ihtilâflar doğurmak suretiyle kendilerine kazanç temin etmek maksat ve gayesine mâtuflar olarak hareket ettikleri iddiası, geçen defa da teklif yapan arkadaşlarımızın esbabı mucibesinden ve teklifi kanununun metninden zımnen istihraç ediliyordu. Kadük olan bu kanun teklifinin metnini okuyorum :

(1. III. 1957 tarihinden sonra tahakkuk ettirilen veya tahsil olunan ücreti vekâletlere de şâmil olmak...) Bu bizde şüphe uyandırmış ve dolayısıyla reddedilmiştir.

Bendeniz bilhassa bir noktaya temas edeceğim: 2159 sayılı İnhisarlar İdaresi Kanununun 8 ne maddesinin bilhassa kaçakçılığı önlemek babında tedvin edildiği esbabı mucibe lâyihasında zikredilmektedir. Kaçakçılık ne derece mühimse belediye ve hususi idare işleri de o derece mühimdir. Ondan daha az mühimdir denemez kanaatindeyiz. Aziz dostum Dahiliye Vekilinin de bu kanaatte olduğunu zan ve tahmin etmekteyim.

Her halde belediyelerin istimplâk mevzuu da, 2159 sayılı Kanunun 8 ne maddesinin esbabı mucibesinin taşıdığı mâna ve ehemmiyetten aşacağı bir mâna ve ehemmiyet taşımamaktadır.

Kendilerinin üzerinde hassasiyetle durduklarından emin olduğum bir meseleye daha temas etmek isterim, arkadaşlar. Kendileri, «İstanbul Belediyesini teftiş ettirdiğim zaman görüldü ki, bu gibi paraların tevziatında hademelere kadar inilmiştir.» dediler ve bu bakımdan bu gibi yolsuz verilen paraları eşhas zimemine aldırarak, buyurdular.

Bu gibi yolsuz verilen paraları eşhas zimemine aldırduklarından dolayı kendilerini, ideallerinin tahakkuku bakımından, hakikaten tebrik etmeyi zait addederim, çünkü, kendileri de bu yolun yolcusudurlar. Binaenaleyh, bu gibi suiistimaller olursa, bu suiistimalleri önliyecek yollar bulunur. Kendileri rakamlar arz ettiler, ben de bir rakam arz edeyim : 1956 yılında İstanbul'da istimplâk dâvalarından İstanbul Belediyesinin kazancı 26 milyon 500 bin liradır. Bu miktar sadece 1956 yılında kazanılan dâvadandır. 26 milyon 500 bin lira ücreti vekâlet temin eden dâvayı bu avukatların uhdesine veriyoruz da, bu miktar karşısında 840 bin lirayı bu avukatların bâzılarına % 30, bâzılarına % 70 nispetinde (Hazine avukatları arasında olduğu gibi) taksimi için kabul etmiyoruz? Hem 26 milyon lirayı taksibet, devlet memuru gibi falan saatte daireye gel, falan saatte git, falan saatte mahkemeye git, falan saatte mahkemeye gel, diyoruz, milyonları emanet ediyoruz, bu milyonların bekçilerine primi vermekten kaçınıyoruz.

REİS — Ömer Lûtfi Bey, encümen adına mı konuşuyorsunuz? Şahsınız adına mı?

ÖMER LÛTFİ ERZURUMLUOĞLU (Devamla) — Encümen adına...

REİS — Mazbata muharriri siz değilsiniz. Riyaset zühule düştüğünü şimdi tesbit etmiş bulunmaktadır. Heyeti Umumiyyeden özür dilerim. Çünkü, ben tavzih ettim, encümen adına mı konuşacaksınız, dedim, evet dediniz, size bunun için tercihan söz verdim.

Halil Turgut.

HALİL TURGUT (Diyarbakır) — Çok muhterem arkadaşlarım, bu kanun teklifinin leh ve aleyhinde bulunmıyacağım. Çünkü, bu kanun teklifinin kabulü halinde, mahzurları yanında istihsal edilecek faydaları da elbette mevcuttur.

Ancak, bâzi şehirlerimizde hummalı bir faaliyet gösteren imar hareketleri neticesinde tahaddüs eden birçok hukuki meselelerin bu kanun

teklifi ile ilgili olduğunu düşündüğüm için, ben bu kanun teklifi üzerinde bir kere daha durulması zaruri olduğu kanaatini beslemekteyim. Hattâ hususi idareler ile belediyeler emvali, devlet emvalinden madut olduğu için bu kanun teklifinin bir kere de Bütçe Komisyonunda görüşülmesi ve bir karara bağlanması zaruridir.

Bu itibarla şifahen arz ettiğim esbabı mucibeyi ihtiva eden bir takriri Yüksek Riyasete takdim ediyorum, kabulünü bilhassa rica ederim.

REİS — İlhan Sipahioğlu.

İLHAN SİPAHİOĞLU (İzmir) — Çok muhterem arkadaşlarım; kanun teklifi üzerinde konuşulduca mevzu genişlemekte ve bilhassa verilen rakamlar endişe tevlihdetmektedir. Bence yapılan teklifi objektif ve hattâ bu rakamları bilmeksizin veya bilsek dahi hükümlerimiz değişmeksizin mütalâa etmek lâzımgelir. Şimdi burada meseleyi, mevzu bahis avukatların kazandıkları dâvalarda ücreti vekâlet almaları âmme hizmeti yönünden faydalı mıdır, değil midir? şeklinde düşünüp halletmek ve ele almak daha doğru bir yol olmak lâzımgelir. Muhterem Dahîiyle Vekili dediler ki; Hazine avukatları hakkında kanun çıkarırken burada belediye avukatları dâhil edilmemişse kanun vâzının elbette bir düşündüğü olmak lâzımgelir. Doğru ama bu iddiaya hemen verilecek cevap şudur ki; Hazine avukatları hakkında bu kanun çıkarılırken sade belediye değil, Orman, Vakıflar, İnhisarlar avukatları dâhil edilmemişti. Ama, zamanla bu mekanizmanın yani âmme müesseseleri namına avukatlık yapanların daha iyi çalışmalarını teminen ücreti vekâlet kazanabilmeleri yolunda gidilmesi keyfiyeti, Orman, İnhisarlar, Vakıflar Umum Müdürlüğü hakkında olduğu gibi, bugün belediye ve özel idare avukatları hakkında da düşünülebilir ve ekseriyet tasvibederse kanunu kabul etmek lâzımgelir.

Şimdi, büyük rakamlardan bahsediliyor. Olabilir, İstanbul büyük bir şehirdir, orada belediyenin ve özel idarenin büyük dâvaları olur ve binnetice yüksek ücreti vekâletler mevzu bahis olur. Ama biz eğer çok yüksek vekâlet ücretlerine itiraz ediyorsak ve avukatlar fazla kazanmasın diyorsak, işin prensibini halledip ücreti vekâlet miktarını o şekilde bir karara bağlayalım. Yani, evvelce de söylediğim gibi, meseleyi objektif olarak ele alalım. Âmme dâvalarının daha iyi görülmesi bakımından prensipte bir mutabakata

vardıktan sonra fazla kazancı önlemek için bu hususta müeyyideler vaz'edebiliriz. «Fazla ücreti vekâletler avukatları belediye namına fazla dâva açmaya teşvik eder» denildi ki, bu asla vârit olamaz arkadaşlarım. O kadar vârit olmaz ki, bu dâva haksız yere açılmışsa neticede dâva kazanılmıyacak ve dâva kazanılmadığı için de avukat, ücreti vekâlet alamıyacaktır. Dâva kazanılırsa, demek ki, avukat haklı bir iş yapmış ve ücreti vekâlete hak kazanmıştır.

Meseleyi serin kanlılıkla, hislerimize kapılmadan mütalâa edelim. Diğer müesseselerin avukatları için vârit olan esbabı mucibe belediye ve özel idareler avukatları için de vârittir. Bunun mahzurlarının formüle edilmesinin mümkün olduğunu hatırdan çıkarmıyarak meseleyi bir karara bağlayalım, arkadaşlar.

REİS — Mahmud Goloğlu.

MAHMUT GOLOĞLU (Trabzon) — Muhterem arkadaşlarım, teklif sahibi arkadaşımın ve komisyon namına veya kendi adına konuşan arkadaşımın dokundukları birkaç noktaya temas etmek mecburiyetini duydum.

Bir kere ilk konuşan arkadaşım dediler ki, «bu paraları belediye avukatlarına vermekle bilhassa büyük istimplâklerin yapıldığı ve bunlar için büyük daleverelerin döndüğü zamanda avukatlarımızı onlara karşı teçhiz etmiş oluruz ve bundan iyi netice alırız.»

Bendeniz diyeceğim ki, eğer meseleyi bu noktadan mütalâa edersek evvelâ takdiri kıymeti yapacakları yola getirip evvelâ büyük kıymetler takdir ettirip sonra işi dâva ile tenzili kıymete götürmek suretiyle muazzam avukatlık ücreti ödetmek gibi kendiliğinden anormal bir yol açılır.

İkincisi, deniliyor ki, «halen mevcut kanunumuzda zaten Hazine menfaati için uğraşan Devlet avukatları, Orman ve İnhisarlar gibi müesseseler avukatları da bundan faydalanmaktadır.»

Ormana, İnhisara, Hazineye, yurdun dört köşesinde avukat bulmak zordur, o kadar zordur ki, onlara hattâ, bir miktar, imkân da vermek lâzımgelir. Bilhassa bu devrede, büyük istimplâklerin yapıldığı, hele İstanbul'da herkesin bir küçük baremle bile memur olmayı arzu ettiği bir zamanda, İstanbul'daki avukatı oradaki yerinde tutmak fuzuli gayretiyle, aman

dâvayı lehe intacetsin diye teşvik edecek bir yol aramak ve bu yolu normalin çok üstünde rakamlarla temin etmeye çalışmak, çok halis bir niyetle yapılmış olan bu teklifin gayesini aşar ve cemiyete mâzeret tevliededir. Binaenaleyh, hakikaten kanunda boşluk olduğu doğrudur. Kanunda bu paranın verilmesini âmir hüküm yoktur, verilmemesi icabederdi. Divanı Muhasebatın aksine kararı olabilir. Bu bir fikir ihtilâfı değil, içtihat ihtilâfı değil, kanun yokluğudur. Karşılıklı iddiadan değil yanlış anlaşılardan doğmuştur. Aksi takdirde buraya kanun teklifiyle değil bir tefsir talebiyle gelirlerdi. Onlar kanunda bu paranın verilmesini âmir bir hüküm olmadığını görmüşler ve bu boşluğu doldurmak için bu teklifle karşımıza gelmişlerdir. Muhterem arkadaşlar; ille bir kısım kimseler, bir kısım haklardan mahrum bırakılacaktır, diye onların haklarında bu derece geniş bir atıfet göstermek o kanunun boşluğunu doldurmak mânasına gelir mi, gelmez mi? Bir kanun yapmak, onun boşluğunu doldurmak hangi gayeye mâtuftur, bu ayrı bir dâvadır. İctima' nizama faydası varsa bir kanun yapılır veya bir kanunun boşluğu doldurulur. Şu cereyan eden müzakerelerde vardığım kanaat o dur ki, şu kanun ile içtimai nizama bir ferahlık vermekten ziyade anormal ve ıstıraplı bir hal yaratılacaktır.

Bu kanunu diğer komisyonlardan da geçirmeye lüzum yoktur. Reddi icabeder. Bu yolda bir takririm var, kabulünü rica ederim. (Alkışlar)

REİS — Efendim, daha söz almış 7 arkadaş var, aynı zamanda mütaaddit kifayeti müzakere takrirleri de gelmiştir. Bunları okutuyorum.

Büyük Millet Meclisi Riyasetine

Müzakere kâfidir. Mâruz esbaba binaen Dahiliye Encümeni raporunun reddini teklif ederim.

Trabzon Mebusu
Mahmut Goloğlu

Yüksek Reisliğe

Müzakereler kâfidir. Reye arzımı arz ve tek-

lif ederiz.

Aydın Mebusu
Necati Çelîm

Aydın Mebusu
Hüsâmettin Coşkun

Yüksek Reisliğe

Müzakere kâfidir. Kifayetin reye vaz'mı teklif ederim.

İzmir Mebusu
Needet Davran

REİS — Her üç takrir de kifayeti tazammun etmekle beraber bunlardan birisi aynı zamanda reddi de tazammun etmektedir. Bu kısım hariç yalnız kifayeti reylerinize arz ediyorum. Müzakerenin kifayetini kabul edenler... Etmeyenler... Müzakerenin kifayeti kabul edilmiştir.

Encümenlere havalesi ve raporun reddi hususunda verilmiş takrirler vardır. Aykırılık itibariyle evvelâ ret takrirlerini okutup reylerinize arz etmek mecburiyetindeyim. Şimdi bu takrirlerden ikisini okutuyorum.

T. B. M. M. Riyasetine

Mâruz esbaba binaen Dahiliye Encümeni raporunun reddini arz ve teklif ederim.

Trabzon Mebusu
Mahmut Goloğlu

Yüksek Başkanlığa

1389 sayılı Kanunun 1 nci maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında kanun teklifinin reddini arz ve teklif ederim.

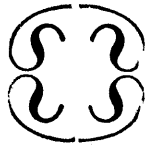
Samsun Mebusu
Nüzhet Ulusoy

REİS — Her iki takrirle de bu teklifin reddi talebedilmektedir. Bunları reylerinize arz edeceğim. Eğer teklifin reddi hususu kabul olmazsa diğer takrirleri de okutacağım.

Teklifin reddini tazammun eden bu iki takriri reylerinize arz ediyorum. Kabul edenler.. Etmeyenler.. Teklif reddedilmiştir.

Ruznamede görüşülecek başka madde olmadığından 10 Şubat 1958 Pazartesi günü saat 15 te toplanılmak üzere İnikada son veriyorum.

Kapanma saati : 17,45

Adana eski Merkez Jandarma Bölük Kumandanı Mustafa Türetken'in hükümlü bulunduğu cezanın affı hakkında Adliye ve Arzuhal encümenleri mazbataları (5/2)

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak. No. 12707-13938

Arzuhal En. No. 12133

5. VI. 1957

Adliye Enetümeni Reisliğine

Adana Merkez Jandarma Bölük Kumandanı Mustafa Türetken'in Türk Ceza Kanununun 227 nci maddesine tevfikan bir sene hapis ve 500 lira ağır para cezasıyla mahkûmiyetine dair mezkûr mahal Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 8. II. 1956 tarihli hükmün katileşmesinden sonra, adı geçen hükümlü tarafından ileriye sürülen af talebi, Dahili Nizamnamenin 54 ncu maddesi gereğince, Adliye Vekâleti mümessilinin huzuriyle tetkik olundu.

1. Bu bapdaki mahkeme dosyasının incelenmesinden anlaşıldığı üzere, hükümlü Mustafa Türetken'in, tervici merama muktedir olmadığı halde olduğundan bahsile müdahil Yahya Görün'den beş bin lira istediği hakkında, adı geçen muhbirin ihbar ve iddiasından başka hiçbir delil mevcut değildir.

2. Temyiz Mahkemesi 5 nci Ceza Dairesinin 15. VI. 1956 tarihli bozma ilâmında da açıkça beyan edildiği gibi, mahalli mahkemesince deliller arasında zikrolunan telefon muhaveresinin zanlı ile yapıldığı, yalnız birtakım karine ve ihtimallere dayanılarak kabul edilmekte olup, bu hususta da tam ve kâmil bir kanaat tevlide- den kesin bir delile rastlanmamaktadır.

3. Diğer taraftan, suçüstü yakalandığı beyan edilen hükümlüyü parayı alırken veya aldıktan sonra elinde tutarken gören olmadığı âmme şahitlerinin ifadelerinden anlaşılmış ve yapılan temsili keşifte ise, yerde bulunan paraların muhakkak surette suçlu tarafından atıldığı katî şekilde tâyin ve tesbit edilememiştir.

4. Gerek Temyiz Mahkemesi 5 nci Ceza

Dairesinin, subût sebep ve delili addedilen hususların hükme kâfi derece ve mertebede olmadığına mütedair olan müdellel ve münakkah kararı, gerekse müşarünileyh mahkemenin Ceza Umumi Heyetinden ısrar münasebetiyle verilen tasdik kararına muhalif kalmış bulunan zatların hükümlü lehinde tecelli eden reyleri, hâdisede tesis olunan hükmün, mevcut delillerinin hakiki mahiyetlerine aykırı mülâhazalarla verilmiş olduğunu beyan ve işraktan ibaret olmak hasebiyle, dikkate alınacak değer ve mahiyette görülmek lâzımgelmıştır.

5. Hükümlünün şahsi ahvali hakkında izahat alınmak üzere, Jandarma Umum Kumandanlığından davet edilen mümessilin encümen huzurunda verdiği malûmata nazaran, suçlu Mustafa Türetken'in hâdiseye tarihine kadar yapılan bütün terfileri normal şekilde cereyan etmiş olup her hangi bir şaibesi olduğuna dair sicilinde hiçbir kayıt bulunmamaktadır.

6. Zanlının üç erkek çocuk babası olduğu ve bu çocukların vatan ve millete müfit birer uzuv olarak yetiştirilmeleri de şiddetle arzu- ya şayan bulunduğu cihetle, kendisinin affı ci- hetine gidilmesinin içtimai bakımdan da çok faide sağlayacağı şüphesiz görülmektedir.

Binaenaleyh, arz edilen sebeplerden dolayı aynı zamanda atıfete de lâyük görülen dilekçi Mustafa Türetken'in ilerde telâfisi imkânsız bir âkıbete düşer olmasını temin maksadiyle affı hususunun inha edilmesine encümenimizce itti- fakla karar verilmiştir.

Keyfiyeti, iktizası ifa buyurulmak üzere arz ederiz.

Arzuhal Encümeni

Reisi

Konya

A. F. Ağaoğlu

Bu Mazbata Muharriri

Trabzon

S. Karayavuz

Kâtip

Sivas

A. Doğruyol

İzmir

A. Güngören

Afyon Karahisar

H. Tiryakioğlu

Mardin

B. Erdem

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas No : 12707 - 13938 - 12133

Karar No : 63

15 . VI . 1957

Arzuhal Encümeni Reisliğine

Vazifesine dâhil olmıyan bir hususun ifasına veya terkine muktedir ve binnefis tervici merama muktedir olmadığı halde olduğundan bahsile Yahya Görgün'den 5 000 lira almak suretiyle menfaat temin eylemekten maznun Adana Merkez Jandarma Bölük Kumandanı Mustafa Türetken'in Türk Ceza Kanununun 227 nci maddesi gereğince 1 sene hapis ve 600 lira ağır para cezalarıyla tecziyesine ve müebbeten memuriyetten mahrumiyetine dair Adana Ağır Ceza Mahkemesinden ittihaz olunan mahkûmiyet kararı Temyiz Mahkemesince tasdik edildiğinden ve bu suretle hüküm katılestikten sonra hükümlü tarafından vâkı af talebi üzerine encümenimizce yapılan tetkikat neticesinde hâdisede adli hata bulunduğu tesbit edilmiş ve af talebinin bundan dolayı kabulü inhasiyle evrak encümenimize tevdi edilmiş bulunmakla, evrakın tetkik ve müzakeresi sonunda :

Dosya muhtevasına göre : Hâdise sırasında Adana Merkez Jandarma Bölük Kumandanı olan maznun Mustafa Türetken'in çeltik ziraati ile iş-tigal eden Yahya Görgün'ü makamına çağırarak kendisine (sen kesik sulama ile ziraat yapıyorsun, suyun mecrasını değiştirebileceğim gibi tamamen de suyu kesebilirim, halbuki devamlı surette su verdiğim takdirde büyük miktarda kazanç temin edebilirsin, bu kazanım % 20 si olan 5 000 lirayı verdiğin takdirde bu suyu devamlı surette çeltik ziraatine akıtırım.) dediği ve muhbir Yahya Görgün'ün bu teklifi kabul ederek hâdiseyi idari ve adli makamlara ihbar ettiği ve suçun tesbiti için zabıtaca gereken tertibat alın-

mak suretiyle muhbir Yahya Görgün'ün verdiği beş bin lira ile birlikte suçlunun meşhuden yakalandığı hâdisenin oluşunu teyideden müteaddit şahitlerin açık ve samimî ifadeleriyle sabit bulunmaktadır.

Bu itibarla maznunun müdahil Yahya Görgün'den beş bin lira istediği adı geçen muhbirin ihbar ve iddiasından ibaret kalmamış hâdisenin bir hakikat olduğu diğer delillerle teyyüdetmiş bulunmaktadır.

Her ne kadar mahalli mahkemenin ilk kararı Temyiz Mahkemesi Beşinci Ceza Dairesince subuta taallük eden muhtelif noktalardan bozulmuş ise de takdire taallük eden bu hususlar bozma kararına karşı vâkı ısrar kararı yerinde etrafıca mukni delillerle izah olunarak tetkik ve münakaşa edilmek suretiyle ve mucip sebepleri de gösterilerek maznunun müdahil Yahya Görgün'den beş bin lira istediği ve bu beş bin lirayı aldığı ve bu suretle menfaat temin ettiği kanaatine varılmış ve mezkûr ısrar kararı da son ve en yüksek adli merci olan Temyiz Mahkemesi Ceza Heyeti Umumiyesince tasdik edilmiş olduğundan ve bu tasdik kararına karşı vâkı tashihi karar talebi de aynı heyetçe tetkik olunarak yerinde görülmüyerek reddedilmiş bulunduğundan encümenimizce yapılan tetkik ve münakaşa sonunda hükümde adli bir hata görülmemiştir.

Netice itibariyle suçun mahiyeti ve hâdisenin oluş şekli ve cemiyet nizamı göz önünde tutulmak suretiyle hükümlünün af talebi encümenimizce iltifata şayan görülmemiş ve yukarda

belirtilen sebeplere müsteniden ittifakla reddedilmiştir.

25 aded muameleli evrak ve bir aded mahkeme dosyası encümeninize iade edilmiştir.

Saygıyla arz olunur.

Adliye Encümeni Reisi Bu M. Muharriri
Aydın Erzincan
C. Ülku S. Perinçek

Afyon K. Aydın Çankırı
S. Koraltan N. Geveci C. Boynuk
Çoruh Denizli
M. Önal İ. Hadımlıoğlu A. F. Atahan
Konya Kütahya Muğla
H. Aydıner S. S. Nasuhoğlu N. Özsan
Samsun Yozgad Zonguldak
R. O. Gümüsoğlu M. Ataman E. Sayar

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak No: 12707

Arzuhal En. No: 12133

Karar No: 4

30 . I . 1958

Yüksek Reisliğe

Tervici merama muktedir olmadığı halde olduğundan bahsile müdahil Yahya Görgün'den beş bin lira almak suretiyle menfaat sağlamaktan maznun Adana Merkez Jandarma Bölük Kumandanı Mustafa Türetken'in yapılan muhakemesi neticesinde Türk Ceza Kanununun 227 nci maddesine tevfikan bir sene hapis ve 500 lira ağır para cezasıyla mahkûmiyetine dair, mezkûr mahal Ağır Ceza Mahkemesinden verilen 8 . II . 1956 tarihli hükmün katılaşmasından sonra, adı geçen hükümlü tarafından ileriye sürülen af talebi, Dahili Nizamnamenin 54 nci maddesi gereğince, Adliye Vekâleti mümessilinin huzuriyle tetkik olunmuştur.

1. Bu bapta mahkeme dosyasının incelenmesinden anlaşıldığı üzere, hükümlü Mustafa Türetken'in, tervici merama muktedir olmadığı halde olduğundan bahsile müdahil Yahya Görgün'den beş bin lira istediği hakkında, adı geçen muhbirin ihbar ve iddiasından başka kuvvetli bir delilin mevcud olmadığı görüldü.

2. Temyiz Mahkemesi 5 nci Ceza Dairesinin 15 . VI . 1956 tarihli bozma ilâmında da açıkça beyan edildiği gibi, mahallî mahkemesince deliller arasında zikrolunan telefon muhaveresinin zanlı ile yapıldığı, yalnız birtakım karîne ve ihtimallerle dayanılarak kabul edilmekte olup, bu hususta da tam ve kâmil bir kanaat tevlieden kesin bir delile rastlanamadı.

3. Diğer taraftan, suç üstü yakalandığı beyan edilen hükümlüyü parayı alırken veya aldıktan sonra elinde tutarken gören olmadığı âmme şahitlerinin ifadelerinden anlaşılmış ve yapılan temsili keşifte ise, yerde bulunan paraların muhakkak surette suçlu tarafından atıldığı katî şekilde tâyin ve tesbit edilememiştir.

4. Gerek Temyiz Mahkemesi 5 nci Ceza Dairesinin, subutu sebep ve delili addedilen hususların hükme kâfi derece ve mertebede olmadığına mütedair olan müdellel ve münekkah kararı, gerekse müşarünileyh mahkemenin ceza umumi heyetinden ısrar münasebetiyle verilen tasdik kararına muhalif kalmış bulunan zatların hükümlü lehinde teelli eden reylerin, hâdisede tesis olunan hükmün, mevut delillerin hakiki mahiyetlerine aykırı mülâhazalarla verilmiş olduğunu beyandan ibaret olmak hasebiyle, dikkate alınacak değeri ve mahiyette görülmek lâzımgelmistir.

5. Hükümlünün şahsi ahvali hakkında iza hat alınmak üzere, Jandarma Umum Kumandanlığından davet edilen mümessilin Encümen huzurunda verdiği malûmata nazaran, suçlu Mustafa Türetken'in hâdis tarihine kadar yapılan bütün terfileri normal şekilde cereyan etmiş olup her hangi bir şaibe ve sabıkası olduğuna dair sicilinde hiçbir kayıt bulunmamaktadır.

6. Zanlının üç erkek çocuk babası olduğu ve bu çocukların vatan ve millete müfit birer uzuv

olarak yetiştirilmeleri de şiddetle arzuya şayan bulunduğu cihetle, kendisinin affı cihetine gidilmesinin içtimai bakımdan da çok faide sağlayacağı şüphesiz görülmektedir.

Binaenaleyh, arz edilen sebeplerden dolayı aynı zamanda atfete de lâyık görülen dilekçi Mustafa Türetken'in affı hususu bir inha mazbatasıyla Adliye Encümenine bildirilmişti. Müşarünileyh encümen vâkı inha münasebetiyle af talebini incelemiş ise de mazbatasında münderic sebeplerden dolayı vârit görmiyerek reddetmiştir.

Bu durum üzerine lâzımgelen tetkikatı yeni baştan yapmış olan encümenimiz, yukarda açıklanan esbaba binaen eski görüşünde ısrar etmeyi ittifakla kararlaştırmıştır.

Keyfiyetin, yani hükümlü Mustafa Türetken'in, hunusi af yoluyla affı lâzımgelceğinin Umumi Heyetin yüksek tasvibine sunulmasını saygı ile arz ve teklif ederiz.

Arzuhal Encümeni Reisi Bu Mazbata Muharriri
Konya Trabzon
A. F. Ağaoğlu S. Karayavuz

Kâtip
Antalya
Y. Yazıcı

Ankara
R. Dengin

Bolu
M. Dayıoğlu

Çanakkale
A. H. Sezen

Elâzığ
M. Altındoğan

Erzurum
M. Eyüboğlu

İçel
Y. Karabulut

Kayseri
E. Develioğlu

Mardin
S. Telliğaoğlu
İmzada bulunamadı

Ordu
M. Ekşi

Siird
F. Şendur

Sivas
S. Özsever
İmzada bulunamadı

Samsun
N. Ulusoy

Urfa
M. Y. Alhas

Yozgad
S. Eronat

Devre : XI
İçtima : 1

S. SAYISI : 56

Erzincan eski mebusları Tefik Şenocak ile Veysel Varol'un, Arzuhal Encümeninin 9 . IX . 1957 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5518 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takrirleri ve Arzuhal Encümeni mazbatası (4/10, 4/11)

Erzincan eski Mebusu Tefik Şenocak'ın, Arzuhal Encümeninin 9 . IX . 1957 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5518 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri (4/10)

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

9 . IX . 1957 tarihli karar cetvelinde neşredilen 11 . VI . 1957 tarih ve 7779/7732 ve 7098/7086 sayılı Karara müddetinde itiraz eder ve Umumi Heyette görüşülmesini arz ve rica eylerim.

9 . IX . 1957

Erzincan Mebusu

Tefik Şenocak

Erzincan eski Mebusu Veysel Varol'un, Arzuhal Encümeninin 9 . IX . 1957 tarihli haftalık karar cetvelindeki 5518 sayılı Kararın Umumi Heyette görüşülmesine dair takriri (4/11)

10 . IX . 1957

Yüksek Reisliğe

Arzuhal Encümeninin 9 . IX . 1957 tarihli ve 111 sayılı cetvelindeki İbrahim Kılınç'a ait 5518 numaralı ve 11 . VI . 1957 tarihli Kararın Umumi Heyette görüşülmesini arz ve teklif ederim.

Erzincan Mebusu

Veysel Varol

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Arzuhal Encümeni

Zat ve Evrak No. : 7098 - 7779

Arzuhal En. No. : 7086 - 7732

5 . VII . 1956

Adliye Encümeni Reisliğine

1950 yılında, Erzincan'ın Handesi köyü muhtarları iken yapılan sulama gölü için yardım olarak vilâyetten gönderilen 500 liranın 56 lirasını zimmetine geçirdiği iddia ve isnad olunmak suretiyle; yaptığı sarfiyatın 1 000 liraya balığ olduğu evrakı sarfiye ile ve bilkeşif sabit bulun-

masına rağmen mezkûr yer ağır ceza mahkemesinin 17 . XI . 1952 tarihli bir kararı ile mahkûm edilmiş bulunduğu 3 sene 4 aylık hapis cezasının hususi af yolu ile kaldırılmasını talebeden İbrahim Kılınç'a ait 27 Aralık 1955 tarihli istida encümenimize havale olunmakla bu

baptaki muameleli dosya Dahili Nizamnamenin 54 ncu maddesine uyularak encümenimizce tetkik ve müzakere olundu.

Celp ve tetkik olunan 1951/69 esas, 1952/14 karar sayılı mahkûmiyet dosyasına, şahitlerin mazbut ifadelerine, keşif ve bilir kişi raporları ile iadei muhakeme safahatına nazaran :

Filhakika; 1950 yılında mezkûr köyde yapılmakta olan sulama gölü için vilâyetçe müstediye ödenmek üzere gönderilen paradan bir kısmının suiistimal olduğu iddia ve ihbar olduğundan, mumaileyhin; Türk Ceza Kanununun 240 ncu maddesine tevfikân lüzumu muhakemesine dair verilen karar üzerine cereyan eden ilk muhakemesi neticesinde; iki ustaya ödediği 128 liradan 56 lirasını ihtilâsen zimmetine geçirdiğine (hükümde belirtilen sebeplerle) kanaat getirilemediğinden beraetine karar verilmıştır.

Adı geçen mahkemece bozmaya uyularak ikinci defa yapılan muhakeme sonunda ittihaz olunan 17.XI.1952 tarihli hükümle : 13.VI.1950 tarihinden önce Handesi köyünde yaptırılan sulama gölünde çalışan Mehmet Eryücel ve halen ölü Himmet Ustalar'a verilmiş görülen 128 liranın tamamının bunlara verilmiyerek, 72 lirası verilip bakıye 56 liranın sahte vesika tanzim olunmak suretiyle zimmete geçirildiği şahitlerin insicamı haiz beyanları ile sabit görüldüğünden; bu yolda bir senet almakla da; alâkalı daireye ibraz olduğu vakit zimmetin meydana çıkmasını önlemek maksadı güdüldüğünden mezkûr paranın ihtilâsen zimmete geçirildiği kanaatine varılarak Türk Ceza Kanununun 203 ve 59 ncu maddeleri gereğince neticeten 3 sene 4 ay hapis, 37 lira ağır para, 2 sene memuriyetten mahrumiyet cezalarına karar verilmiştir.

Müstedinin, hükümün katîleşmesini mütaakıp, bu iş için; mezkûr paradan Aziz Karataş adındaki şahsa 60 lira taş parası ödemiş bulunduğu ve taşların gölde mahallen tespiti cihazları araştırılmaksızın hüküm verildiği iddiasıyla vâkı iadei muhakeme talebi ve bu meyanda kendisine olsa olsa usulsüz sarfiyat yaptığından dolayı bir vazife suiistimali atif ve isnad olunabileceği hakkındaki müracaati; mezkûr mahkeme ile itiraz mercii tarafından reddolunmuş ise de yazılı emirle vâkı bozma talebi temyizden kabul olunup iade talebi kabule şayan bulun-

duğundan mumaileyhin tekrar yapılan muhakemesi sonunda : Mahkeme reisinin; zimmet suçu mertebesi sübuta vâsıl olmadığı mucip sebebiyle vâkı muhalefetine karşılık ekseriyetle mahkûmiyet hükmünün tasdikine karar verilmiş ve mezkûr hüküm; Başmüddeiumumilik tebliğnamesi ile (yardım ve toplanan köy parası tutarı tespit olunduktan sonra zimmetin vukuu araştırılmaksızın hüküm tesis olduğu mucip sebebiyle) vâkı bozma ve (fiilin takdirinde zühul edildiği yolundaki iddia ile) yapılan tashih talepleri raddolunmak suretiyle tasdik olunmuştur.

Şahitlerin ekseriyeti; bu gölde çalıştırılan adı geçen ustaların 6 şar lira yevmiye ile 6 şar gün çalıştıklarını beyan etmişlerdir.

Hükümün de; bunun hilâfına olan ve bu ustaların bu işi götürü olarak yaptıkları ve bu parayı aldıkları şeklindeki şahadeti keza; ustalardan Mehmet Eryücel'in hazırlıkta verdiği bu yoldaki beyan ve ifadesiyle, iadei muhakeme talebini mütaakıp ifadesine müracaat olunan Aziz Karataş adındaki şahsın, muhtardan ortağı vasıtasıyla 60 lira taş parası almış bulunduğu hakkındaki ifadesi ve yine naip hâkimin reisliği altında teşekkül eden keşif heyetince tanzim olunan ve : Bu gölde 55 metre mikâp taş bulunduğu ve beher metre mikâp taşın asgari 5 lira olduğu ve inşaat bedelinin de keza asgari 1 000 lira olduğunu belirten raporun ve bu işte ustalardan başka; çalışan işçilerin ve nakliyecilerin de ücret aldıklarını gösterir leh-teki deliller nazara alınmaksızın, tahlil ve münakaşa olunmaksızın mücerret; maznunun mütereddit müdafaaları ile yukarda beyan olunan aleyhteki bu şahadete istinadettirilmiş bulunduğu görülmüştür.

Tavazzuh eden bu duruma göre; lehte olan mezkûr delillere iltifat olunmamak, keza; zimmet suçunun ana unsurunu teşkil eden temellük kasdının mevcudiyeti araştırılmamak ve tebliğnamede işaret olduğu üzere; bu iş için yapılan hakiki masraf ile toplanan para tesbit olunmaksızın müstedinin müsnet suçtan dolayı sevk maddesinden daha ağır bir cezaya muhatap tutulması muvafıkî mâdelet bulunmamıştır.

Bundan başka; bilir kişi raporunda; müstedinin aldığı 64 er liralık iki senet muhteviyatını

köy masraf defterine aynen geçirip; ne senelerde ve ne de kuyudatta her hangi bir tahrifin bulunmadığı ve usulüne tevfikane tanzim ve kaydedilmiş buldukları belirtilmiş bulunmasına göre; cahil olduğu anlaşılan mumaileyhin; mevzu bahis yardım parası ile, köy salmasından bu iş için temin ettiği paraları birbirine tedahül ettirip; Köy Kanunu ve Hesap Talimatnamesi ile tesbit olunan esaslara aykırı olarak sarfiyat yapmaktan ibaret bulunan hareketinde sahte evrak tanzimi suretiyle ihtilâsen zimmet suçunun kanuni unsurlarını bulmak ve dolayısıyla 56 liranın zimmete geçirildiğini kabul etmek mümkün görülmemiştir.

Arz olunan bu maddi ve hukuki sebepler muvacehesinde hükmün; cürmün tavsifi ve tatbikat noktasından adli hata ile muallel bulunduğu netice ve kanaatine varan encümenimiz muktezasının tâyin ve ifası için dosyanın encümeni-

nize tevdiine karar vermiştir.

Arzuhal Encümeni

Reisi
Konya
A. F. Ağaoğlu
Kâtip
Elâziğ
S. Toker
Afyon Karahisar
H. Tiryakioğlu

İmzada bulunamadı

Erzincan
T. Şenocak

Mardin
R. K. Timuroğlu

Trabzon

S. Karayavuz
İmzada bulunamadı

Mazbata Muharriri
Bingöl
N. Aras

Afyon Karahisar
S. Koraltan
Edirne
H. Maksudoğlu

Mardin
B. Erdem
İmzada bulunamadı
Seyhan
S. Serçe

Adliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Adliye Encümeni

Esas No: 7098/7086 - 7779/7732

Karar No: 50

22 . V . 1957

Arzuhal Encümeni Reisliğine

Yüksek Encümeninizin mazbatasında tafsilen izah edildiği veçhile 1950 yılında Erzincan'ın Handesi köyü Muhtarı iken yapılan sulama gölü için yardım olarak vilâyetten gönderilen 500 ranın 56 lirasını ihtilâsen zimmetine geçirmesinden dolayı Erzincan Ağır Ceza Mahkemesince Türk Ceza Kanununun 203 ve 59 ncu maddelerine göre 3 sene 4 ay ağır hapis ve 37 lira ağır para cezasıyla birlikte iki sene müddetle memuriyetten mahrumiyet cezalarına mahkûm olan İbrahim Kılıç hususi af yolu ile cezasının kaldırılmasını istemekte ve Yüksek Encümeniniz de:

(Lehte olan delillere iltifat olunmaması; temellük kasdinin mevcudiyetinin araştırılmaması; yapılan iş için hakiki masraf diye toplanan paranın tesbit olunmaksızın sevk maddesinden daha ağır bir ceza ile muhatap tutulması muvafıkı adalet bulunmadığından ve cahil olduğu anlaşılan mumaileyhin; yardım parası ile köy salmasından bu iş için temin ettiği paraları birbirine karıştı-

rıp Köy Kanunu ve Hesap Talimatnamesi hükümlerine aykırı sarfiyat yapmaktan ibaret bulunan hareketinin sahte evrak tanzimi suretiyle ihtilâsen zimmet suçu olarak kabulü mümkün olmadığından) hükmün tavsif ve tatbik noktasından adli hata ile muallel bulunduğu netice ve kanaatine varmış ise de:

Suçlu İbrahim Kılıç'a atıf ve izafe olunup, sübut bulan suçun mahiyeti mahallî ağır ceza mahkemesince etraflıca tâlil ve tahlil bulunduğu gibi sırası ile, Temyiz Mahkemesi 5 nci Ceza Dairesince, Temyiz ve tashihi karar yollarıyla mükerreren incelendiği ve keza suçlu avukatı tarafından 4 . V . 1953 tarihinde iadeyi muhakeme talebinde bulunulması üzerine de, mezkûr Erzincan Ağır Ceza Mahkemesince keyfiyet yeniden tetkika tâbi tutulup neticede 17 . XI . 1952 gün ve 1952/14, 1951/69 sayılı kararı değiştirecek bir vaziyet bulunmamasından 4 . XII . 1954 tarihinde ilk kararın tasdiki suretiyle ısrarda bulunulmuş bu ka-

rar dahi Temyiz ve tashihi karar yollarından geçirilmek suretiyle tetkika tâbi tutulduğu dosyasında mevcut ilâmlar münderecatıyla anlaşılıştır.

Suçun delâili ve tavsif bakımından bir adli hatanın mevcudiyetinin düşünülmesine imkân olmayacağı gibi, suç mevzuu olan para miktarının azlığı sebebiyle de suçlu lehine takdiri hafifletici sebeplerin kabulü suretiyle cezanın indirilmesine de tevessül edilmiş bulunmaktadır.

Yukarda tafsilen arz olunan mucip sebepler dairesinde vakıanın kaza mercilerince takdir ve kabulü suretlerine binaen bizatihi objektif hâdise yönünden bir affı hususiye gidilemeyeceği gibi binlerce emsallerinin cezalarını çekmeleri karşısında lütuf ve atıfet olarak da bir affın düşünülmesinin âdilâne bir hareket sayılmıyacağı ve bunda içtimai bir fayda da bulunamıyacağı cihetle af talebinin reddiyle dosyasının Encümenine tevdiiine ekseriyetle karar verildi.

Adliye Encümeni Reisi Bu M. M.
Aydın Kütahya
C. Ülkü S. S. Nasuhoglu

Kâtip
Kocaeli
Muhalifim
S. Dinçer
İmzada bulunamadı

Çoruh
M. Önal

Balıkesir
Müstenkifim
V. Asena

Çanakkale
Müstenkifim
S. Sezgin

Eskişehir
H. Sezen

Kars
Muhalifim
I. Us

Erzincan
Muhalifim
S. Perinçek

Afyon Karahisar
Muhalifim
S. Koraltan

İsparta
Muhalifim
S. Bilgiç

Yozgad
M. Ataman

Aydın
N. Geveci

Arzuhal Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Zat ve Evrak No: 7098-7779

Arzuhal En. No: 7086-7732

Esas No : 4/10

Karar No : 4 - 11,3

30 . I . 1958

Yüksek Reisliğe

Erzincan Ağır Ceza Mahkemesinin 17 . XI . 1952 tarihli ilâmi ile mahkûm edilmiş bulunduğu 3 sene 4 ay hapis ve fer'i cezaların; hükümde adli hata bulunduğunu iddia ederek affı hususi yolu ile kaldırılmasını talebetmiş bulunan İbrahim Kılınç'a ait istida; selef encümenin 5 . VI . 1956 tarihli toplantısında incelenmiş ve hükümde; cürmün tavsifi ve tatbikat noktasından adli hata bulunduğu kanaatine varılarak mezkûr talep; bir af inha mazbatası ile Adliye Encümenine intikal ettirilmiştir.

Adı geçen encümenin 22 . V . 1957 tarihli ve 50 sayılı ve; muhtelif kanun yollarından geçen hükümde bir adli hatanın düşünülemediği ve

suç mevzuu para miktarının azlığı da takdiri tahfif sebebi olarak kabul edilmiş bulunması ve bu suretle, kaza mercilerinin takdir ve sureti kabullerine göre bizatihi objektif hâdise yönünden bir affı hususiye gidilemeyeceği, lütuf ve atıfet olarak da keza bir af düşünülmesinin âdilâne olmayacağı, bunda bir faidei içtimaiye de bulunmadığı esbabı mucibesini muhtevi ve reddi mutazammın kararı üzerine durum tekrar tetkik ve tezekkür olunmuş ve gene selef encümenin 11 . VI . 1957 tarihli ve 5518 sayılı bir kararı ile; Adliye Encümeni noktai nazarına uyulmak suretiyle talep reddedilmiştir.

Mezkûr karara Erzincan eski mebusları Tey-

fik Şenocak ve Veysel Varol taraflarından, sebep zikrolunmaksızın ve müddeti içerisinde itiraz edilmiş bulunulduğundan buna mütaallik dosya; Dahilî Nizamnamenin 57 nci maddesine uyularak tekrar tetkik olunmuştur.

İtiraz olunan kararda da açıklandığı üzere, müstedinin; 1950 yılında; Handesi köyü muhtarı iken bu köyde yapılan sulama gölü için vilâyetten gönderilen 500 lira yardım parasından, ustalara ödenmiş görünen 128 liradan 72 lirasını bunlara ödiyerek bakiyesini; alâkalı daireye ibraz ettiği vakit meydana çıkmasını önlemek maksadiyle 128 liralık sahte bir senet almak suretiyle ihtilâsen zimmetine geçirdiği iddia olunup bozmaya uyularak yapılan muhakemesi neticesinde Türk Ceza Kanununun 203 ve 59 ncu maddelerine tevfikân mahkûm edilmiş bulunduğu; bu bapta hükümün de; vâkı bozma, iadei muhakeme; temyiz ve; başmüddeiumumiliğin ademisiübütâ mâtuf tashih ve itiraz talepleri tetkik ve reddolunmak suretiyle katileştiği anlaşılmıştır.

Selef encümenin yukarıda işaret olunan inha mazbatasında da bertafsil açıklandığı üzere; bilirkişi ve naib hâkim riyasetinde teşekkül eden heyet taraflarından tanzim olunan raporlarda; mezkûr göl inşaatı için asgarî 1 000 lira sarf edilmiş bulunduğu ve bu iş için başka işçi ve nakliyecelere dahi para ödendiği ve suç mevzuunu teşkil eden 64 er liralık iki senet muhteviyatının aynen köy masraf defterine geçirildiği, senet ve defterlerde her hangi bir hak ve silinti bulunmadığı belirtilmiş ve hükme muhalif kalan mahkeme reisi ile Cumhuriyet Başmüddeiumumisinin vâkı muhalefetleri de; yapılan yardım ve toplanan paraların miktarı tesbit edilmeden hüküm tesis olunmasındaki isabetsizliğe mâtuf bulunmuştur.

Arz ve izah olunan bu durum karşısında müstedinin mevzuubahis fiilinde filhakika; hakkında uygulanan Türk Ceza Kanununun 203 ncu maddesinde yazılı ihtilâsen zimmet suçunun anasını ve bahusus zimmette anaunsur olan temellük kasit ve niyetini tesbit etmek gayri-

mümkün bulunmuş ve; incelenen mahkûmiyet dosyasına nazaran; müstedinin; mezkûr göl inşaatı için yaptığı sarfiyatta; İdarei Hususiyece bu iş için yardım olarak gönderilen 500 lira ile, köy salma parası ve hattâ kendisine ait paraları birbirine karıştırmış olduğu, dolayısıyla köy hesap talimatnamesinin derpiş ettiği esaslara muhalif olarak, usulsüz ve şekle uygun bulunmayan bir sarfiyatla 56 liradan ibaret bir hesap tedavülüne sebeb olması yüzünden 3 sene 4 ay gibi ağır bir hapis cezasına mahkûm edildiği netice ve kanaatine varılmıştır.

Suç ve ceza arasında âdil bir nispet bulunması; ceza hukukunun başheca prensiplerinden bulunmasına binaen; objektif hukukun bizzarur mağdur ettiği; 7 çocuklu ve hiçbir sabıkası bulunmayan bu şahıs, Yüksek Meclisin af ve atıfetine lâyık görüldüğünden, itiraz takrirlerinin kabulü ile 5518 sayılı mevzu bahis kararın kaldırılması Umumi Heyetin Yüksek takdirlerine sunulmak üzere işbu mazbatamız saygı ile arz olunur.

Arzuhal Encümeni Reisi	Bu M. Muharriri
Konya	Samsun
A. F. Ağaoğlu	N. Ulusoy
Kâtip	
Antalya	Ankara
Y. Yazıcı	R. Dengin
Bolu	Çanakkale
M. Dayıoğlu	A. H. Sezen
Elâzığ	Erzurum
M. Altınoğan	M. Eyüboğlu
İçel	Kayseri
Y. Karabulut	E. Develioğlu
Mardin	Ordu
S. Telliğaoğlu	M. Ekşi
İmzada bulunamadı	
Siird	Sivas
F. Şendur	S. Özsever
	İmzada bulunamadı
Trabzon	Urfa
S. Karayavuz	M. Y. Alhas
	Yozgad
	S. Eronat

Manisa Mebusu Nebil Sadi Altuğ ve 15 arkadaşının, Belediye Kanununun 7 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında kanun teklifi ve Dahiliye Encümeni mazbatası (2/30)

T. B. M. M. Yüksek Reisliğine

1580 sayılı Belediye Kanununun 7 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifimizle esbabı mucibe lâyihası ilişik olarak sunulmuştur. İcabının ifasına delâlet buyurulmasını saygı ile istirham ederiz.

Manisa <i>N. S. Altuğ</i>	Manisa <i>Â. Akın</i>	İzmir <i>İ. Sipahioğlu</i>	Manisa <i>S. Akdağ</i>
İzmir <i>V. Tayşi</i>	Konya <i>M. Güzelkılınç</i>	Manisa <i>C. Şener</i>	İzmir <i>K. Serdaroğlu</i>
Bitlis <i>N. Barut</i>	İzmir <i>D. Akbel</i>	Bursa <i>H. Şaman</i>	İzmir <i>M. Çavuşoğlu</i>
İzmir <i>B. Bilgin</i>	İzmir <i>N. Davran</i>	Sakarya <i>T. Barış</i>	İstanbul <i>N. Yücel</i>

ESBABI MUCİBE

Halen meriyette bulunan 1580 sayılı Belediye Kanunu 1930 yılından beri tatbik edilmekte olup birçok hükümleri bugünün ihtiyaç ve realitelerine tamamen aykırı bulunmaktadır.

Başta İstanbul olmak üzere, İzmir, Ankara, Bursa gibi büyük şehirlerimizin son yıllarda kaydettikleri süratli inkişafın tabii bir neticesi olarak bu büyük şehirlerimize mücavir bulunan birçok köy hükmi şahsiyetleri bu şehirlerimizin tabii birer devamı haline gelmiş ve pek tabii olarak kendilerinin de belediye hudutları içine alınmaları suretiyle şehir halkının istifade etmekte oldukları elektrik, su, kanalizasyon, otobüs ve saire gibi nimetlerden istifade ettirilmelerini haklı olarak istemeye başlamışlardır.

1580 sayılı Belediye Kanununun bu kabül iltihak taleplerine mütedair hükümleri yukarıda da arz ettiğimiz veçhile bugünün realitelerine tamamen aykırı bir hüküm taşımakta ve bir beldeye iltihak etmek talebinde bulunan köylerde plebisit yapılması prensibine ilâveten köy hükmi şahsiyetinin iltihak edeceği belediye hudutları dâhilinde de plebisite başvurulması gibi hem çok masraflı hem de o şehir halkını alâkadar etmekten tamamen uzak bulunan bir külfeti belde halkına tahmil eylemektedir.

Bugün, belediye meclisleri belde halkının direkt reyleriyle iş başına gelmekte olduğuna ve mensup buldukları şehir belediyesinin âmme hizmetleri bakımından böyle bir iltihaka müsait bulunup bulunmadığını en iyi bir şekilde takdir edecek müesseseler olduklarına göre, bu meclislerin şehir namına verecekleri kararın iltihak formalitesinin tamamlanması bakımından kâfi görülmesi suretiyle hem fuzuli masraf bakımından hem de fuzuli enerji kaybı bakımından büyük bir tasarruf yapılacağı bedihi olduğu gibi, bugün iltihak formalitelerini köy hükmi şahsiyeti bakımından tamamlamış oldukları halde yukarıda arz ettiğimiz sebep dolayısıyla her türlü âmme hizmetlerinin nimetlerinden mahrum bir halde ve üzüntü içinde beklemekte olan binlerce vatandaşımızın bu üzüntülerine bir nihayet vermek üzere, 1580 sayılı Belediye Kanununun 7 nci maddesinin aşağıda gösterilen şekilde değiştirilmesini teklif ederiz.

Dahiliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

Dahiliye Encümeni

Esas No. 2/30

Karar No. 6

8 . II . 1958

Yüksek Reisliğe

Manisa Mebusu Nebil Sadi Altuğ ve 15 arkadaşının, Belediye Kanununun 7 nci maddesinin değiştirilmesi hakkındaki kanun teklifi, teklif sahipleri ve alâkalı vekâlet mümessillerinin iştrakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere edildi :

Kanun teklifinin esbabı mucibesinde de belirtmiş olduğu veçhile; son seneler zarfında memleketin her sahasında müşahede olunan kalkınma hareketlerinin ve bilhassa büyük şehirlerimizde imar vâdisinde görülen süratli gelişmenin tabii bir neticesi olarak birçok köylerin mücaviri buldukları şehirlerin âdeta birer mahallesi haline geldikleri ve bu köyler hükmü şahsiyetleri, kendilerinin belediye sınırları içerisine alınarak su, elektrik, kanalizasyon ve saire gibi belde sâkinlerinin nasibebedar oldukları medeni hayatın nimetlerinden istifadelendirilmeleri yolunda mütemediyen müracaatte buldukları bir hakikattir.

Ancak, 1930 yılından beri tatbik mevkiinde olan ve birçok hükümleri artık günün ihtiyacına cevap vermekten uzak bulunan 1580 sayılı Belediye Kanununun 7 nci maddesinin, iltihak etmek istiyen köyle bağlanacağı belediye hudutları dâhilinde plebisit yapılması ve saire gibi işi realiteye tamamen aykırı uzun bir formaliteye tâbi tutması karşısında bu yolda vâkı isteklere gereği gibi cevap verilemediği görülmektedir. Küçük şehirler kendi ihtiyaçlarının bir an evvel tatmin edilmesi için plebisite âzami derecede bağlanmış olmalarına mukabil, hudutları içerisine girmek istedikleri büyük şehirlerdeki halkın bu yoldaki talepleri alâkasızlık.

la karşılamalarından ötürü plebisit yapılamamaktadır.

Bu durum muvacehesinde, belde halkının direkt reyleriyle iş başına gelmiş olan ve âmme hizmetleri bakımından iltihak talebinin kabul veya reddini daha salâhiyetle takdir edebilecek mevkiide bulunan belediye meclislerinin şehir namına verecekleri kararın iltihak formalitesinin tekemmülü yönünden kâfi addedilmesi Encümenimizde de uygun görülmüş ve kanun teklifi, ikinci maddesindeki (Kabulü tarihinde meriyete girer) ibaresi (neşri tarihinden itibaren mer'idir.) şeklinde düzeltilmek suretiyle kabul edilmiştir.

Umumi Heyete arz edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Dahiliye Encümeni Reisvekili
Yozgad
Â. Benderlioğlu
Kâtip
Samsun
E. Anıt

Bu M. M.
Samsun
E. Anıt

Adana
M. Y. Mete

Amasya K. Eren	Bitlis N. Barut	Bitlis R. Bingöl
Burdur	Çorum	Diyarbakır
Â. Sipahi	K. Erdem	T. C. Çubukçu
Kastamonu	Kırşehir	Kocaeli
S. Çağlar	O. Canatan	S. Yalım
Kütahya	Kütahya	Manisa
M. Özkefeli	E. Topaler	C. Özgürçin
Muğla	Niğde	Tokad
D. Argun	Ş. R. Soyler	D. Yurdakul
Van		Yozgad
S. Erdiç		Ö. L. Erzurumluoğlu

MANİSA MEBUSU NEBİL SADI ALTUĞ VE
15 ARKADAŞININ TEKLİFİ

1580 sayılı Belediye Kanununun 7 nci maddesinin değiştirilmesine dair kanun teklifi

MADDE 1. — Belediye Kanununun 7 nci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

Madde 7. — A) Bir beldenin bâzı kısımlarının beldelerden ayrılarak ayrı bir belde haline gelmesi,

B) Bir beldenin bâzı kısımlarının komşu bir beldenin sınırları içine girmesi,

C) Bir beldenin tamamının diğer bir belde ile birleşmesi,

D) Bir belde ile komşu olan köylerin veya köy kısımlarının o beldenin sınırı içine girmesi,

Aşağıda tarif edilen şekil ve şartlara göre yapılır :

Bir köyün tekbaşına veya menkûn sahaları arasında âzami meş yüz metre mesafe bulunan bir kaç köyün veya aynı mesafedeki köy parçalarının birleşerek bir belediye idaresi kurabilmeleri için nüfusları tutarının son nüfus sayımına göre 2 000 den fazla olması ve köy ihtiyar meclislerinin yazılı istekleriyle o yerin en büyük mülkiye âmirine müracaat etmeleri icabeder

Bu müracaat valilikçe vilâyet umumi meclisine tevdi olunur. Umumi meclisçe, kurulacak hükmi şahsın gelirlerinin kanunlarında yazılı hizmetlerin ifasına yeteceğine ve bu teklifin faydalı olacağına kanaat getirildiği takdirde ilgili seçmenlerin reylerine başvurulmak üzere evrak valiliğe iade olunur. Vilâyet Umumi Meclisinin kararları kesindir. Ancak talebin reddi halinde üç yıl geçmedikçe müracaat yenilenemez.

İlgili seçim kurulları valiliğin tebliği üzerine en az 15 gün evvelinden tâyin ve ilân edeceği gün ve mahalde seçmenleri rey vermeye davet ederler.

Reyler Belediye Meclisi âzaları seçimindeki usul ve şartlar dairesinde alınır. Rey neticelerini belirten seçim kurulları tutanakları valiye tebliğ olunur. Valilik bu evrakı mütalâası ile birlikte Dahiliye Vekâletine gönderir. Devlet Şûrasının kararı ve Cumhuriyet Reisinin tasdiki ile o yerde belediye kurulur.

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

1580 sayılı Belediye Kanununun 7 nci maddesinin değiştirilmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Teklif sahibinin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

Teklif

Da. E.

Muayyen bir arazi üzerinde Hükümetçe yeniden kurulan ve nüfusları 2 000 den yukarı olan (2 000 (iki bin) dâhil) yerlerde de hudutları gösterilmek suretiyle Dahiliye Vekâletinin teklifi ve Cumhur Reisinin tasdiki ile belediye kurulur. Kaza ve vilâyet merkezlerinde belediye teşkilâtı mecburidir. Ancak bir vilâyet merkez belediyesi sınırları içinde kurulan kaza merkezlerinde belediye teşkil edilemez. Bu gibi yerlerde belediye şubesi kurulur.

Ancak, B, C, D fıkralarında yazılı hususlarda yalnız iltihak edecek belde, köy veya bunların kısımlarında seçmenlerin reylerine müracaat edilir. Diğer tarafın, iltihak talebine mütaallik belediye meclisi kararı ile iktifa olunur.

MADDE 2. — Bu kanunun hükümleri kanunun kabulü tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren mer'idir.

MADDE 3. — Teklif sahibinin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Türkiye Büyük Millet Meclisi 1957 yılı Mart - Mayıs ayları hesabı hakkında Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatasası (5/4)

Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni mazbatasası

T. B. M. M.

Meclis Hesaplarının Tetkiki Encümeni

3. II. 1958

Esas No. 5/4

Karar No. 2

Yüksek Reisliğe

Lira	K.	
6 009 515	42	1957 Mart başında bankada mevcut para.
+14 162 996	97	Mart, Nisan Mayıs 1957 aylarında Ziraat Bankasının aldığı para.
20 172 512	39	Yekûn
10 885 430	13	Mart, Nisan, Mayıs, 1957 aylarında Ziraat Bankasının harcadığı para.
9 287 082	26	Haziran 1957 başında bankada mevcut para.

Büyük Millet Meclisi Muhasebesinin 1957 Mart, Nisan, Mayıs ayları gider kâğıtları incelendi. 1957 Mart başında Ziraat Bankasında kalan para 1957 Mart, Nisan, Mayıs aylarında Ziraat Bankasınca alınan paraya eklendikten ve toplamından da bu aylarda Ziraat Bankasınca harcanan para çıktıktan sonra 1957 Haziran ayı başında Ziraat Bankasında 9 287 082,26 lira kaldığı görülmüş ve bankanın her gün gönderdiği hesap pusulaları toplamı da buna uygun bulunmuş olmakla beraber yapılan tediyelere ait masraf kâğıtlarının da kanun ve mevzuata muvafık olduğu anlaşılmıştır.

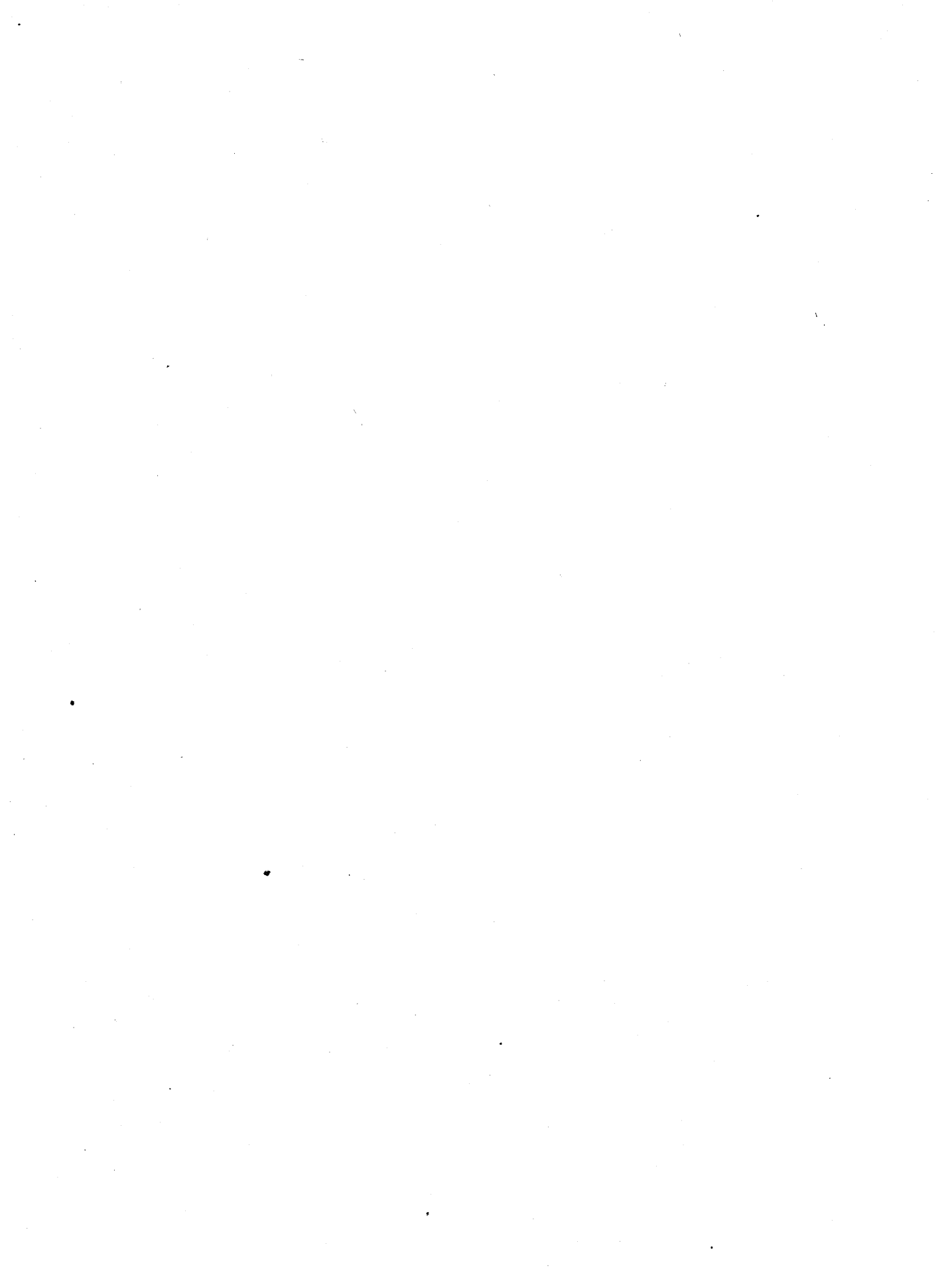
Umumi Heyetin ıttılama arz edilmek üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Meclis Hesaplarının
Tetkiki Encümeni

Reisi	Mazbata Muharriri	Kâtip	Murakıp
İstanbul	İsparta	Samsun	Erzurum
<i>F. N. Çamlıbel</i>	<i>K. Demiralay</i>	<i>F. Tüzel</i>	<i>A. Eryurt</i>
Kars	Kars	Kırklareli	Konya
S. Atalay	<i>A. Yeniaras</i>	<i>H. Yaman</i>	<i>R. Birand</i>
İmzada bulunamadı			

Malatya
M. Kartal

Trabzon
P. Sanaç

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesiyle 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkında kanun lâyihası ve İktisat ve Maliye encümenleri mazbataları (1/115)

T. C.

Başvekâlet

Kanunlar ve Kararlar

Tetkik Dairesi

Sayı : 71 - 660/3410

28 . XII . 1957

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Reisliğine

5591 sayılı Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesiyle 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkında Sanayi Vekâletince hazırlanan ve Yüksek Meclise takdimi İcra Vekilleri Heyetince 25 . XII . 1957 tarihinde kararlaştırılan kanun lâyihasının esbabı mucibesıyla birlikte sunulduğunu saygılarımla arz ederim.

Başvekil

A. Menderes

ESBABI MUCİBE

5591 sayılı Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesi gereğince Kurumun hesap yılı devlet bütçe yılı tarihinden iki ay sonra başlamakta ve buna göre 1 Mayıs tarihinden 30 Nisan tarihine kadar devam etmektedir.

Bu maddenin bu şekilde tedvinindeki maksat Millî Müdafaa Vekâletinden alınacak siparişlere göre Kurumun yıllık iş programlarının tanzim olunmasını temindir.

Ancak, Millî Müdafaa Vekâletinden Kuruma 1952 - 1954 yıllarında verilen siparişler Mayıs ayları sonlarında ve 1955 - 1956 yıllarında verilen siparişler Temmuz aylarında olmak üzere Kurumun iş programlarının tanzim olunmasından sonra kesbi katiyet etmiş olup esasen Kurumun yıllık iş programlarının tanzimi ile Millî Müdafaa Vekâletinden alınacak siparişler arasında, zaman bakımından, bir münasebet kurmak lüzumu hâsıl olmamıştır. Kaldı ki, Kurumun iş programları, hesap devresi ne olursa olsun, her zaman alınabilecek yeni siparişler dolayısıyla gerekli seyyahiyeti muhafaza etmek mecburiyetinde bulunmuştur.

Diğer taraftan Kurumun bilhassa son senelerdeki faaliyetlerinde piyasa siparişleri daha büyük yer almış ve nitekim Millî Müdafaa Vekâleti siparişleri umumi faaliyetin 1954 yılında % 22,5, 1955 yılında % 22,6 ve 1956 yılında % 14 ünü teşkil etmiştir. Bu itibarla, Kurumun hesap yılının Millî Müdafaa Vekâletinden alınacak siparişlere göre ayarlanması, Kurumun bütün diğer teşekküller, müesseseler, bankalar ve piyasa ile olan münasebetlerinde aksaklıklar meydana getirmiştir. Bu durum ayrıca, resmi dairelerin Kurumdan talebettikleri hesabi malûmatın hazırlanmasında devamlı güçlüklerle yol açmaktadır. Esasen 3460 sayılı Kanunun 25 nci maddesi de bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin hesap yılını takvim yılı olarak kabul etmiştir.

Hem hesap yılının değişik olması sebebiyle meydana gelen ve yukarıda arz olunan aksaklıkların giderilmesi ve hem de 3460 sayılı Kanununun tathikatında yeknasaklığın temini için Makina ve Kim-

ya Endüstrisi Kurumunun hesap yılının takvim yılı olarak tadiline dair ilişik kanun lâyihası hazırlanmış bulunmaktadır.

3460 sayılı Kanunun mezkûr 25 nci maddesi bu kanun hükümlerine tâbi teşekküllerin hesap yılını takvim yılı olarak kabul ettiğinden ve 5591 sayılı Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 13 ncü maddesinin son fıkrasındaki Kurumun bilânçosunun, bilânço yılının bitmesinden itibaren üç ay zarfında tanzim edilerek Umumi Murakabe Heyetine verileceği ve bu heyetin incelemelerini üç ay içinde tamamlayarak raporunu en geç Kasım ayında Sanayi Vekâletine ve Kuruma vereceği hususları 3460 sayılı Kanunun 22 ve 24 ncü maddelerinde mevcut hükümlerle karşılanmakta olduğundan lâyihaın birinci maddesine 5591 sayılı Kanunun 11 nei maddesi ile 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırıldığına dair hüküm vaz'edilmiş bulunmaktadır.

Kanunda bu şekilde bir tadilât yapıldığı takdirde sözü geçen Kurumun 1957 yılı için tanzim edeceği bilânço 8 aylık bir devreye inhisar edeceğinden muvakkat maddeye bunu temin edecek bir hüküm konulmuştur.

İktisat Encümeni mazbatası

T. B. M. M.

İktisat Encümeni

Esas No. 1/115

Karar No. 5

16 . I . 1958

Yüksek Reisliğe

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nei maddesiyle 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkında kanun lâyihası, ilgili hükümet mümessillerinin iştirakiyle tetkik ve müzakere edildi:

Hükümet esbabı mucibesinde serd edilen hususlar encümenimizce de yerinde mütalâa edilerek kanun lâyihasının, ikinci maddesi tadilen 1 ve 3 ncü maddeleri ise aynen ve ittifakla kabul edilmiştir.

Müstaceliyetle görüşülmesi temennisiyle, Maliye Encümenine tevdi buyurulmak üzere

Yüksek Reisliğe saygı ile sunulur.

İktisat Encümeni Reisi

İstanbul

N. A. Sav

Kâtip

Gaziantep

Ihsan Dai

Edirne

S. Parsoy

İsparta

Hamdi Ongun

İmzada bulunamadı

Sivas

Y. Kocabay

M. M.

Zonguldak

S. Başol

Afyon K.

Necati Topcuoğlu

İmzada bulunamadı

Giresun

Tahsin İnanç

İstanbul

İsak Altabev

İmzada bulunamadı

Zonguldak

C. Z. Aysan

Maliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Maliye Encümeni
Esas No. 1/115
Karar No. 14

3 . II . 1958

Yüksek Reisliğe

Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesi ile 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkındaki kanun lâyihası; ilgili Hükümet mümessillerinin iştiraki ile encümenimizde tetkik ve müzakere edildi :

Hükümet esbabı mucibesinde serd edilen hususlar encümenimizce de uygun ve yerinde mütalâa edilerek kanun lâyihasının 1 nci ve 3 ncü maddeleri Hükümet lâyihasında olduğu gibi aynen ve 2 nci maddesi ise İktisat Encümeninin değiştirdiği şekilde kezalik aynen ve mevcudun ittifakı ile kabul edilmiştir.

Lâyihanın taşıdığı hüküm mahiyeti itibariyle müstacelen müzakeresini gerektirdiğinden öncelik ve ivedilikle müzakeresi temennisinin Heyeti Umumiyeye arzı kararlaştırılmıştır.

Havalesi gereğince Umumi Heyetin tasviplerine arz olunmak üzere Yüksek Riyasete sunulur.

Maliye Encümeni

Reisi

M. Muharriri

Bursa

Diyarbakır

K. Yılmaz

M. H. Ünal

Kâtip

Adana

Manisa

M. K. Küçüktepepınar

S. Akdağ

İmzada bulunamadı

Ankara

Ankara

M. A. Ceritoğlu

İ. S. Omay

Artvin

Kars

H. Çeltikçioğlu

O. Yeltekin

Kırklareli

Samsun

Tokad

M. A. Ceylân

A. Saraçoğlu

Ş. Kitapçı

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

5591 sayılı Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesiyle 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — 5591 sayılı Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesi ile 13 ncü maddesinin son fıkrası kaldırılmıştır.

MUVAKKAT MADDE —
1 Mayıs 1957 tarihinden 31 Aralık 1957 tarihine kadar olan devre için sekiz aylık bir bilânço tanzim olunur.

MADDE 2. — Bu kanun 1 Ocak 1958 tarihinde meriyete girer

MADDE 3. — Bu kanun hükümlerini İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

25. XII. 1957

Başvekil

A. Menderes

Devlet Vekili ve

Başvekil Yardımcısı

T. İleri

Devlet Vekili

E. Kalafat

Devlet Vekili

M. Kurbanoğlu

Adliye Vekili

E. Budakoğlu

Millî Müdafaa Vekili

Ş. Ergin

Dahiliye Vekili

N. Gedik

İKTİSAT ENCÜMENİNİN TADİLİ

5591 sayılı Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesiyle 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkında kanun lâyihası

MADDE 1. — Hükümetin birinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinde meriyete girer.

MADDE 3. — Hükümetin üçüncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Hariciye Vekili

F. R. Zorlu

Maliye Vekili

H. Polatkan

Maarif Vekili

C. Yardımcı

Nafia Vekili

E. Menderes

Ticaret Vekili

A. Aker

Şih. ve İç. Mua. Vekili

Dr. L. Kırdar

Güm. ve İnh. Vekili

H. Hüsmen

MALİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

5591 sayılı Makina ve Kimya Endüstrisi Kurumu Kanununun 11 nci maddesiyle 13 ncü maddesinin son fıkrasının kaldırılması ve bu kanuna muvakkat bir madde eklenmesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Hükümetin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — İktisat Encümeninin ikinci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Hükümetin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.

Ziraat Vekili

N. Ökmen

Münakalât Vekili

F. Uçaner

Çalışma Vekili

H. Erkmen

Sanayi Vekili

S. Ağaoğlu

Bas.-Yay. ve Turz. Vekili

S. Yırcalı

İmar Vekili

M. Berik

Samsun Mebusu Ekrem Anıt ve iki arkadaşının, Devlet dâvalarını intaceden avukat ve saireye verilecek ücreti vekâlet hakkındaki 1389 sayılı Kanunun 1 nci maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında kanun teklifi ve Dahiliye Encümeni mazbatası (2/62)

24 . XII . 1957

Türkiye Büyük Millet Meclisi Yüksek Başkanlığına

2 Şubat 1929 tarih ve 1389 numaralı Kanunun 1. maddesine bir fıkra ilâvesine dair kanun teklifi ve esbabı mucibe lâyihası ekli olarak takdim kılınmıştır.

Gereğinin ifasına yüksek müsaadelerini saygılarımızla rica ederiz.

Samsun Mebusu	Kayseri Mebusu	Yozgad Mebusu
<i>E. Anıt</i>	<i>F. Apaydın</i>	<i>Ö. L. Erzurumluoğlu</i>

2 Şubat 1929 tarih ve 1389 No.lu Kanunun 1 nci maddesine bir fıkra ilâve olunması hakkında esbabı mucibe lâyihası

Belediye ve hususi idareler tarafından açılan veya bu idareler aleyhine ikame olunan dâvalarda, idare avukatlarının dâvaları gerekli dikkat ve itina ile takip ve intacedebilmelerini ve bu suretle hizmetin selâmetle yürütülebilmesini temin için mezkûr idareler aldıkları bir kararla ve her yıl bütçelerinde açtıkları hususi fasıllarla mahkemelerce hükme raptedilip tahsil olunan ücreti vekâletini dâvayı takip ve intaceden avukatlara verilmesini kabul etmişlerdir.

Yıllarca tatbikat bu şekilde cereyan ettikten sonra Dahiliye Vekâleti bir ara belediye avukatlarının ücreti vekâlet alıp alamıyacakları hususunda tereddüde düşmüş ve keyfiyeti en büyük malî kaza organı olması itibariyle Divanı Muhasebattan istizan etmiştir. Divanı Muhasebat mevzuun ehemmiyetine binaen meseleyi Umumi Heyette tetkik ve müzakere etmiş ve mucip sebeplerini etrafı şeklinde göstermek suretiyle ittihaz eylediği 19 . II . 1953 günlü 2143/1 sayılı kararda bahis konuya vekâlet ücretlerinin gerek mevzuat ve gerekse belediye hak ve menfaatlerinin temini bakımından yerinde bulunduğu ve tatbikatın da bu şekilde devam etmesinin uygun olacağını açıkça belirtmişti.

Dahiliye Vekâleti, Divanı Muhasebatın bu kararını alâkalı belediyelere tebliğ etmekle kalmamış, belediye lehine intacedilen dâvalarda mahkemelerce hükme raptedilen ücreti vekâletlerin avukatlara verilmesini derpiş eden belediye bütçelerini bu husustaki fasıllarıyla birlikte kabul ve tasdik etmiştir.

Ancak Dahiliye Vekâleti bu kere yeniden tereddüde düşmüş ve belediye avukatlarının ücreti vekâlet alabilmelerinin bir kanun ısdarına vâbeste bulunduğu mucip sebebiyle belediye ve özel idare bütçelerinde vekâlet ücretlerine mütaallik fasılları tayyetmek suretiyle tadilen tasdik yoluna gitmiştir. Binaenaleyh tatbikattaki tereddütleri ve görüş aykırılıklarını izale edebilmek için bu mevzuda bir kanun ısdar edilmesinin uygun olacağı neticesine varılmaktadır.

Evvvel emirde şu ciheti belirtmek yerinde olur ki, mevzuubahis vekâlet ücretlerinin kanunen belediye ve özel idarelere temin olunan varidatla hiçbir suretle alâkası bulunmamaktadır. Bunlar belediye ve özel idare lehine neticelenen dâvalardan mahkemeler tarafından haksız çıkan tarafla hükmedilen ve binnetice açıktan tahsil edilen bir meblâğdan ibarettir. Bu itibarla bunların

belediye ve hususi idare lehine dâvayı intaceden avukatlara verilmesi, bu idarelere hiçbir külfet de tahmil etmemektedir.

Bundan başka, lehte intacedilen dâvalardan dolayı hasım aleyhine hükmolunan vekâlet ücretlerinin bu hususta hizmeti mesbuk olanlara tevzi edilmesi, dâvayı takip ve intağ ile mükellef bulunanların dâvanın kazanılması için gereken dikkat ve itınayı göstermelerinin teminine mâtuf bir tedbir olarak göz önünde bulundurulması da lâzımdır. Aksi takdirde, yani sözü edilen ücreti vekâletin avukatlara verilmeyip de irat kaydedilmesi halinde, belediye ve özel idare avukatlarının aylık ücretle müstahdem bulunmalarına ve işbu aylık ücretlerini, takip ile mükellef buldukları dâvaların neticelerine bakılmaksızın tam olarak alacaklarına göre, dâvaların takibinde gereken ihtimamı tamamen değilse bile kısmen olsun ihmal etmeleri memuldür. Esasen hususi şahıslar arasındaki münasebetlerde dahi dâvalara ait sözleşmelerle tesbit olunan avukatlık ücretinden maada hasım aleyhine hükmolunan vekâlet ücretlerinin de dâvayı kazanan avukatlara bırakılması teamül haline gelmiş bulunmaktadır. Nitekim 1389 sayılı Kanunun Hükümet tarafından hazırlanan esbabı mucibe lâyihası ile Maliye ve Bütçe encümenlerinin mazbatalarında da bu hususlar teyidedilmiş bulunmaktadır.

Bu mülâhazalarladır ki, 1929 yılında ısdar edilen 1389 sayılı Kanunla, Devlet lehine intac olunan dâvalarda mahkemelerce hükme raptedilen vekâlet ücretlerinin, dâvayı takibeden avukatlara verilmesi kabul edilmiş ve tatbikat bugüne kadar bu yolda devam edegelmiştir.

Bundan başka, 2159 sayılı Kanunun 8 nci maddesiyle İnhisarlar İdaresi lehine intacedilen dâvalarda da aynı esas kabul olunmuş bulunmaktadır.

Keza, 6760 sayılı Kanunun 13 ncü maddesi ile Vakıflar ve 3904 sayılı Kanunun 7 nci maddesi ile Orman Umum müdürlükleri emrinde çalışan avukatlara da bu hak tanınmıştır. Misalleri böylece çoğaltmak mümkündür. Dünyanın hemen hemen her yerinde de âmme idareleri lehine karara bağlanan dâvalarda bu usul kabul olunmuştur. İşte bu sebepledir ki, ücreti vekâletlerin bugüne kadar olduğu gibi bundan sonra da belediye ve hususi idare avukatlarına verilmesi lâzımgelmekte ve keyfiyetin kanun yoluyla sarih ve katı olarak halledilmesi icabetmektedir.

Bu maksatla ilişik olarak sunduğumuz kanun projesi hazırlanmış bulunmaktadır.

Dahiliye Encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Dahiliye Encümeni
Esas No. 2/62
Karar No. 8

3 . II . 1958

Yüksek Reisliğe

Samsun Mebusu Ekrem Anıt ve iki arkadaşının 2 Şubat 1929 tarih ve 1389 sayılı Kanunun birinci maddesine bir fıkra ilâvesi hakkındaki kanun teklifi, teklif sahipleri ve ilgili Vekâlet temsilcilerinin iştirakiyle encümenimizde tetkik ve müzakere edildi.

Kanun teklifinin esbabı mucibesinin tetkikinden de anlaşılacağı veçhile : Belediye ve hususi idareler tarafından açılan veya bu idareler aleyhine ikame edilen dâvaları takip ve intaç ile mükellef idare avukatlarına, mahkemelerce hasım aleyhine hükmolunan ve tahsil edilmiş bulunan vekâlet ücretlerinin 1389 sayılı Kanun hükümlerine tevfikân ödenmesi talebedilmektedir.

Filhakika, belediye ve özel idareler lehine neticelenen dâvalarda mahkemelerce hükme raptedilip tahsil olunan vekâlet ücretlerinin bu hususta hizmeti mesbuk idare avukatlarına verilmesini derpiş eden mezkûr idareler bütçelerinin Dahiliye Vekâletince 1953 senesine kadar kabul ve tasdik edildiği ve 1953 ten sonra bahsi geçen idareler avukatlarına vekâlet ücretlerinin ödenmesi lâzımgeldiği yolunda 1389 sayılı Kanunda bir hüküm ve sarahatin bulunmaması sebebiyle masarifi muhakeme tertiplerine mevzu tahsisatın çıkarılarak bütçenin tadilen kabul ve tasdik yoluna gidildiği görülmüştür.

Halbuki, belediye ve özel idareler avukatlarının gerekli dikkat ve itinaı göstermek suretiyle takip ve intacederek lehte hüküm istihsaline mâtuf bir tedbir olmak üzere tesviyesi istenilen vekâlet ücretlerinin esas itibariyle kanunen belediye ve özel idarelere temin olunan varidatla hiçbir suretle alâkası olmadığı gibi Vekâlet ücretlerinin varidat kaydı halinde mukaveleli olanlar hariç bugün belediye ve özel idareler avukatlarına, takibi ile mükellef buldukları dâvaların neticelerine bakılmaksızın her

ay ücretlerinin tesviye edilmekte olması karşısında bunların, dâvaların takibinde lâzımgelen dikkat ve ihtimamı kısmen bile olsa ihmal etmeleri yüzünden dâvaların uzun müddet sürüncemede kalması ve aleyhte neticelenmesi ihtimalinin de gözden uzak tutulmaması icabetmektedir. Esasen Orman Umum Müdürlüğü teşkilât Kanununa ek 3904 numaralı Kanunun 7 nci maddesiyle orman hukuk müşaviri ile orman avukat ve dâva vekillerine, Vakıflar Umum Müdürlüğü vazife ve teşkilâtı hakkındaki 6760 sayılı Kanunun 13 ncü maddesiyle bu Umum Müdürlük teşkilâtında çalışan bilûmum maaşlı avukatlarla maktu ücretli daimî avukatlara, İnhisarlar İdaresi hakkındaki 1660 sayılı Kanuna müzeyyel 2159 sayılı Kanunun 8 nci maddesiyle de bu İdare avukatlarına 1389 sayılı Kanunun koyduğu kayıt ve şartlar dairesinde Vekâlet ücretlerinin verilmesi hususunun kabul edilmiş olması hasebiyle bu haktan belediye ve özel idareler avukatlarının da istifade etmelerinin adalet prensiplerine uygun düşeceği mülâhazasıyla kanun teklifi 1 Mart 1957 tarihinden sonra tahakkuk ettirilen veya tahsil olunan ücreti vekâletlere de teşmilini kapsıyan muvakkat maddesinin hukuk dâvalarında kanunların makabline şâmil olmaması icabettiği hakikatı da göz önünde tutularak tamamen tayyedilmek suretiyle tadilen kabul edilmiş ancak 1 Mart 1957 tarihinden sonra tahakkuk ettirilen veya tahsil olunan ücreti vekâletlerin istihkak sahiplerine ödenmesi hususu da temenniye şayan görülmüştür.

Umumi Heyete arz edilmek üzere Yüksek Reisliğe sunulur.

Dahiliye En. Reisvekili
Yozgad
Â. Benderlioğlu

Bu M. M. ve Kâtip
Amasya
K. Eren

Adana
M. Yılmaz Mete

Bitlis
N. Barut

Bitlis
R. Bingöl
Çorum
K. Erdem
Kastamonu
S. Çağlar
Kütahya
M. Özkefeli

Burdur
A. Sipahi
Diyarbakır
T. C. Çubukçu
Kırşehir
O. Canatan
Kütahya
E. Topaler

Manisa
C. Özgirgin
Niğde
Ş. R. Soyer
Tokad
D. Yurdakul

Muğla
D. Argun
Samsun
E. Anıt
Yozgad
Ö. L. Erzurumluoğlu
Van
S. Erdinç

SAMSUN MEBUSU EKREM ANIT VE İKİ
ARKADAŞININ TEKLİFİ

2 Şubat 1929 tarih ve 1389 No. lu Kanununun 1 nci maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında Kanun

MADDE 1. — 2 Şubat 1929 tarih ve 1389 No. lu Kanununun 1 nci maddesine aşağıdaki fıkraya ilâve edilmiştir.

(Bu madde hükümleri belediye ve hususi idareler avukatları hakkında da aynen tatbik olunur.)

MUVAKKAT MADDE.— Yukardaki maddede hükmü 1 Mart 1957 tarihinden sonra tahakkuk ettirilen veya tahsil olunan ücreti vekâletlere de şâildir.

MADDE 2. — Bu kanun neşri tarihinden itibaren muteberdir.

MADDE 3. — Bu kanun ahkâmını icraya İcra Vekilleri Heyeti memurdur.

DAHİLİYE ENCÜMENİNİN TADİLİ

2 Şubat 1929 tarih ve 1389 numaralı kanunun birinci maddesine bir fıkra ilâvesi hakkında Kanun

MADDE 1. — Teklifin 1 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 2. — Teklifin 2 nci maddesi aynen kabul edilmiştir.

MADDE 3. — Teklifin 3 ncü maddesi aynen kabul edilmiştir.